גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גם ביחס לשרה וגם ביחס לרבקה צריך להבין את ההגדרה
"עושה רצון בעלה". כי בעצם, בפשטות, הן עשו ההפך מהרצון
של הבעל. שרה אמנו אמרה "גרש האמה הזאת ואת בנה".
ובאמת רואים שאחרי שה' אמר לאברהם לגרש את ישמעאל
הרצון שלו התהפך. רבקה עשתה ממש ההפך מיצחק,
היא יזמה שבמקום שיצחק יברך את עשו, כרצונו הוא,
הוא יברך את יעקב, כרצונה היא. בסוף יצחק הודה "גם ברוך יהיה".
כלומר, שהרצון הכי פנימי שלו הוא כן לברך את יעקב,
אבל בלי רבקה, הרצון הזה לא היה מתגלה.

[מתוך השיעור "עושה רצון בעלה"]

חיי־שרה תשפ"ז

426 | שנה תשיעית

חיי־שרה ה'תשפ"ז

04 **זנב ופרצוף בנישואין**
נקודה מעובדת
שלש מדרגות של "אשה כשרה"

05 **"עושה רצון בעלה"**
שיעור לע"נ הרבנית
רבקה שפירא ע"ה (ח"א)
ביצוע ועיצוב רצון הבעל ע"י האשה
במדרגות פרצוף וזנב

14 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 599
מיום כה שבט תשפ"ה

15 **מאיגרא רמה לבירא עמיקתא**
שיעור לפרשת חיי שרה
סוד הארבע בפרשה

18 **תשובה בתפלה**
סוד תפלת יצחק ורבקה
התשובה אל האחדות

19 **"שיר חדש" של תחית המתים**
פניני זהר לפרשת חיי שרה
כח תחית המתים של שרה אמנו

23 **ברוך שאמר**
ביאורי תפלה
התבוננות בסדר "ברוך"
בברכת ברוך שאמר

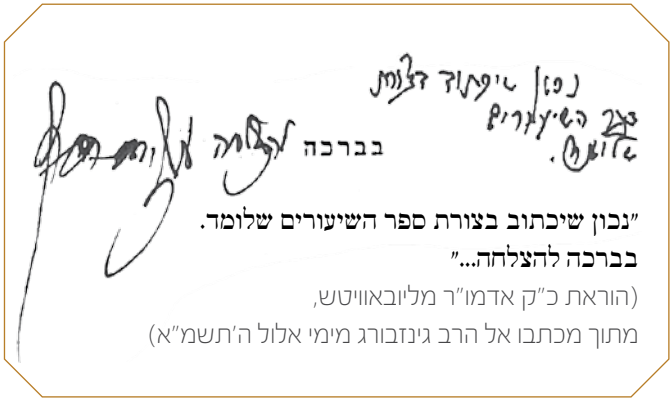
26 **הסיפור החסידי**
שידוך בצחוק
רבי צבי הירש מרימנוב

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
יחס להורים גרושים והשתתפות
של אינם יהודים בפעילות הפצה

29 בְּאֵמוּר לְעֵילָּא
בִּשְׁלִיחוּת הַמְּשַׁלֵּחַ
רָזִי יְסַפֵּר לָנוּ מָה אָנוּ לְמֵדִים מֵהַסִּפּוּר
שֶׁל שְׁלִיחוּת אֱלִיעֶזֶר לִמְצֹא אִשָּׁה לְיִצְחָק



העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עורך: אביב מויאל
עיצוב: דעה בת אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה



"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלשה שיעורים בגליון שלפניכם: שיעור על "**אשה כשרה עושה רצון בעלה**", שיעור על **סוד הארבע** בפרשה ורשימה על **תשובה אל האחדות**.

השיעור הראשון – **"עושה רצון בעלה"** – הוא חלק מתוך שיעור לרגל יום השלשים לפטירת **הרבנית רבקה שפירא** שנמסר לבני משפחתה. מתוך התבוננות בקוי הדמיון בין רבקה אמנו לשרה אמנו מתברר ש"**אשה כשרה עושה רצון בעלה**" לא רק בציות וביצוע רצונות הבעל, אלא גם ב**עיצוב הרצון שלו** ואף עשיית־חשיפת **רצון חדש לגמרי**. זו התבוננות נוספת בסוד **ת**הא **ש**נת **פ**רצוף **ז**נב, שמתארת שלש קומות שונות בנשיות ובזוגיות.

השיעור השני – **מאיגרא רמה לבירא עמיקתא** – הוא חלקה האחרון של **התוועדות יום ההולדת** ה־159 **לרבי הרש"ב**, שהתקיימה בביתו ברוסטוב לפני כשבע שנים. בשיעור מתבאר **סוד הארבע**, החוזר מספר פעמים בפרשת חיי שרה – **מא**יגרא **ר**מא **ל**בי**ר**א **ע**מיקתא – בסוד "ירידה צורך עליה".

השיעור השלישי – **תשובה בתפלה** – הוא רשימה קצרה, **עמוקה ומתוקה** של הרב לפרשה, הפותחת בשאלה '**בשביל מה להתפלל במילים?**', ובה מבאר הרב את מהות התפלה כ**תשובה וגעגוע לחזור לביחד הפשוט שלנו עם ה'**, שם באמת אין צורך במילים. **אל תפספסו!**

התוועדות **כ"ח מרחשון** כבר מעבר לפינה. מתי? **יום ראשון** בשעה 20:00. היכן? **כפר חב"ד**, בית כנסת המרכזי. **פרטים מלאים בגב הגליון**.

שבת שלום ומבורך
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת **תולדות** הבעל"ט:
נ"ך יומי – שמואל א' פרקים י־טז; **משנה – חולין** פרק יב.

רוצים להבין עוד?
עברו לשיעור בעמי הבא

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

זנב ופרצוף בנישואין

אמרו חז"ל: "אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה". "אשה כשרה" נוהגת "כשרה" אמנו, האשה והאמא היהודיה הראשונה. שרה אמנו אמנם הולכת עם אברהם אבינו בכל נדודיו, מצייתת לו כשהוא מבקש "אמרי נא אחתי את", ממלאת את הוראותיו בהכנסת אורחים ושותפה מלאה שלו בפרסום אלקות ("אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים"). אך היא גם יודעת לקבול עליו ולהתנגד לו, וכשהיא תובעת ממנו "גרש האמה הזאת ואת בנה" ה' אומר לו "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה" ורצונה גובר על רצונו. גם רבקה אמנו, האשה והאמא היהודיה השניה, עליה נאמר בפירוש שהיא "כשרה" ("ויביאה יצחק האהלה שרה אמו... וינחם אחרי אמו"), יודעת היטב את רצונה ופועלת למימושו כנגד רצון בעלה — יצחק רוצה לברך את עשו ורבקה דואגת שהוא יברך את יעקב.

המובן הפשוט של "אשה שהיא עושה רצון בעלה" הוא אשה המתפקדת כ"עזר כנגדו" — לאיש יש רצון, אך הוא לא מסוגל להביא אותו לידי מימוש לבדו. לאשה יש כח להוריד את רצונו של בעלה למציאות ולממש אותו הצורה הטובה והמשוכללת ביותר, להביאו לידי גמר עד הפרטים הקטנים. אך ההתבוננות באמותינו הקדושות מלמדת שיש ב"עושה רצון בעלה" מובן עמוק יותר: "עושה" מובנו מתקנת ומלבישה ואפילו בוראת מחדש. האשה לא רק מבצעת את רצונו של הבעל אלא גם מעצבת אותו. פעמים רבות הרצון של הבעל נותר מופשט, ודווקא האשה מסוגלת ב"בינה יתרה" לכוון ולעצב את רצונו, להלביש אותו בצורה הנכונה וגם לתקן את החלקים המשובשים שבו. לעתים רצונו האמתי של הבעל נעלם לגמרי בלא־מודע שלו, ומה שמתגלה במציאות הוא מוטעה לחלוטין, ומהאשה נדרש לעשות־לברוא לו רצון חדש, כשדווקא דרך הויכוח שלה איתו היא חושפת־ממציאה את רצונו האמתי.

כך, שרה אמנו מגלה לאברהם אבינו את רצונו האמתי, "כי ביצחק יקרא לך זרע", והופכת את אהבתו לישמעאל, הגורמת לו לבקש "לו ישמעאל יחיה לפניך", לשנאה להתנהגותו הרעה, עד שהוא משכים בבקר לשלח אותו למדבר רק עם מעט לחם ומים. באותו אופן, לאחר שרבקה אמנו פועלת נגד רצונו הגלוי של יצחק, ומנצחת אותו, הוא מודה "וגם ברוך יהיה" — רצונו מתהפך להכיר שיעקב הוא הראוי לברכות.

האשה נבראה מצלעו של האדם, ונחלקו רב ושמואל האם קודם לכן היתה "זנב" או "פרצוף". "אלו ואלו דברי אלהים חיים": לאשה הכשרה יש גם את מעלת ה"זנב", כשהיא מסוגלת ללכת אחרי בעלה כמו זנב, ולעזור לו לממש את רצונותיו, וגם את מעלת ה"פרצוף", כשיש לה דעה ורצון ברורים משלה, והיא "עושה רצון בעלה" בהתאם לרצונה — חושפת ומעצבת את רצונו האמתי (עד שבדברים מסוימים ראוי לו ללכת אחרי עצתה, להיות ה'זנב' שלה).

שיעור

שיעור לעילוי נשמת הרבנית רבקה שפירא ע"ה (ח"א)

"עושה רצון בעלה"

קיצור מהלך השיעור

בסיום השלושים ל**רבנית רבקה שפירא** זצ"ל התכנסו בני המשפחה הקרובה לשיעור לזכרה בבית הרב. השיעור עסק בדמותה של **רבקה אמנו** תוך השוואה־השראה ביחס לרבנית רבקה. חלק השיעור שמתפרסם השבוע עוסק ב**דמיון בין רבקה אמנו ושרה אמנו**, המתואר בתחלת הפרשה, כאשר לשתיהן יש כח **לעשות**־לעצב מחדש **את רצון בעליהן**, יצחק אבינו ואברהם אבינו. השיעור ממשיך את ההתבוננות של **ת**הא **ש**נת **פ**רצוף **ז**נב, מרחיב את מעלות האשה גם כזנב, כשהיא **מבצעת**־מממשת את רצון הבעל, וגם בשתי מדרגות של פרצוף, כשהיא **מעצבת** את רצון בעלה ואף **מגלה בו רצון חדש** מהעלם שאינו במציאות. בשיעור נפגשות שרה אמנו, רבקה אמנו, יעל אשת חבר הקיני והרבנית רבקה (אמו של אדמו"ר הזקן) בחגיגה של **נשיות יהודית מובילה ומנהיגה**.

רבקה אשה כשרה

ברוכים הבאים. לכבוד אמא, הרבנית רבקה ע"ה.

ידוע מאמר חז"ל ש"אשה כשרה עושה רצון בעלה"[א]. אנחנו דורשים הרבה פעמים[ב] ש"כשרה" פירושו 'כמו שרה'. חושבים שכשרה זו אשה שהיא שרה בעצם, בדיוק כמו שרה, אבל מי האשה בתורה שהיא "כשרה" — לא שרה, אלא כשרה? על איזו אשה מפורש בתורה שהיא כמו שרה? רבקה[ג]. כתוב "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו" — כאשר היא נכנסה לאהל של שרה אמנו הכל חזר להיות כמו אצל שרה[ד], היא היתה

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. כ"ה תשרי תשפ"ז – כפ"ח.

א תנא דבי אליהו רבה פ"ט.

ב ראה **שכינה ביניהם** הקדמה סופ"ג (עמ' סב) והערה לד שם; **חסדי דוד הנאמנים** ח"ג עמ' 18. ובכ"מ.

ג **רבקה כשרה** עולה 832, **לב־כבוד** פעמים **הוי**', ד"פ **יצחק**, **ארץ ישראל**, **אור הכתר** וכו' (בדילוג אותיות החלוקה היא ל־520, כ"פ הוי', ו־312, יב"פ הוי', יחס של 3:5, 'חתך זהב' של 8, בסוד "ביום **ה־ג** מל את יצחק"). במספר קדמי **רבקה** עולה 1408, 22 פעמים 64 (**אדם־חוה**), **כשרה** עולה 1980, 22 פעמים 90 (**אדם־אדם**), וביחד עולה 3388, 7 פעמים 22 ברבוע (**נשמה־גוף**, **שמחה־ענוה** וכו'), 77 (**מזל־עז**, המתחלק בשתי המלים ל־32 ו־45, **לב־אדם**) פעמים 44 (**דם**, **ילד**), וד"ל.

ד רש"י בראשית כד, סז (ע"פ בראשית רבה ס, טז).

גם ביחס לשרה וגם ביחס לרבקה צריך להבין את ההגדרה "עושה רצון בעלה". כי בעצם, בפשטות, הן עשו ההפך מהרצון של הבעל

בדיוק כמו שרה — ולכן "וינחם יצחק אחר אמו"[ח], כי הוא ראה שהיא כשרה, בדיוק כמו שרה אמנו[ו].

גם ביחס לשרה וגם ביחס לרבקה צריך להבין את ההגדרה "עושה רצון בעלה". כי בעצם, בפשטות, הן עשו ההפך מהרצון של הבעל. שרה אמנו אמרה "גרש האמה הזאת ואת בנה"[ז] וה' אמר לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקֹלה"[ח]. רבקה עשתה ממש ההפך מיצחק, היא יזמה שבמקום שיצחק יברך את עשו, כרצונו הוא, הוא יברך את יעקב, כרצונה היא[ט]. בסיפור שלהם יצחק הודה "גם ברוך יהיה"[י]. כלומר, בסוף הוא מודה שהרצון הכי פנימי שלו, שרבקה גלתה, הוא כן לברך את יעקב. אבל בלי שהיא עשתה את התרגיל שלה זה לא היה קורה, הרצון הזה לא היה מתגלה. גם אצל שרה ואברהם, רואים שאחרי שה' אמר לאברהם לגרש את ישמעאל הרצון שלו התהפך, והוא שנא אותו על שיצא לתרבות רעה[יא].

פרצוף־זנב

נחזור למאמר המקורי של חז"ל, "אשה כשרה עושה רצון בעלה". בדרך כלל כשמצטטים בספרים אומרים "איזו היא אשה כשרה? העושה רצון בעלה", אבל זהו לא הציטוט המדויק. המאמר מופיע בתנא דבי אליהו, ושם הלשון המדויק "אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה". יש במשפט 11 מילים, כאשר ה"אלא" מחלק בין ה־5 הראשונות ל־5 האחרונות — "אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה".

בשמחת בית השואבה, לפני כמה ימים[יב], דברנו על **ת**הא **ש**נת **פז**, ואמרנו שבין היתר **פז** רומז לשתי הדעות של רב ושמואל על בריאת האשה, המהות או המקור של האשה, הצלע שה' לקח מאדם הראשון — "חד אמר **פ**רצוף, חד אמר **זנב**"[יג]. הסברנו את הענין באריכות, ויצא מאמר בנפלאות של השבוע — שכנראה כבר הודפס, אבל עוד לא הגיע לכאן — שכדאי לקרוא, מאד משעשע. אבל עכשיו נפרש טפה

ה בראשית כד, סז.

ו ורמז נאה: **שרה** עולה 505, כך שגם היפוך הספרות של שמה הוא 505, וביחד 1010. **רבקה** עולה 307 (הנקודה האמצעית של 613, הנקודה האמצעית של 1225, 35 ברבוע ו־49 במשולש), היפוך הספרות הוא 703 (משולש 37, גיל יצחק בעקדה, בה נולדה רבקה), וביחד עולה 1010, ב"פ **שרה** הנ"ל! מספר זה הוא גם חיבור **יצחק**, 208, עם היפוך הספרות, 802! יצחק נקרא "**אתה** [אבינו]" (ישעיה סג, טז; שבת פט, ב), גוף שני (לעומת אברהם, לו נאמר "אנכי [מגן לך]", גוף ראשון, ויעקב שבסוד "הוא", גוף שלישי), העולה 406 (משולש **כח**, ז"פ **חן**), ועם היפוך הספרות, 604 (ד"פ "**חן חן לה**") גם משלים ל־1010! גם **דוד המלך**, 109, עם היפוך הספרות, 901 ("**אורו של משיח**"), עולה אותו מספר (ממילא, בכל זוג כזה הממוצע הוא **שרה**), ודוק היטב.

ז בראשית כא, י.

ח שם פסוק יב.

ט ראה בראשית כז, ה־יז.

י בראשית כז, לג.

יא ראה רש"י לבראשית כא, יד. יחוד שרה־אברהם הוא בסוד "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (בראשית א, ה). אור הבקר, "יהי אור" (שם פסוק ג) נדרש על אברהם אבינו (בראשית רבה ב, ג; זהר ח"א רנב, ב), והוא בסוד "[יום] אחד", "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), "כי אחד קראתיו" (ישעיה נא, ב). ב"ויהי **ערב**" שרה "**ע**ושה **ר**צון **ב**עלה", עושה לו רצון לגרש את ישמעאל (יושב **ערב**, וראה רש"י שם פסוק יז), ואז "וישכם אברהם בבקר" (בזריזות של "זריזין מקדימין למצות") וגרש את ישמעאל עם לחם וחמת מים, וללא כסף וזהב, בשנאתו אותו. כך זוכה אברהם להיות "יום אחד" (ורמז: "**ויהי ערב ויהי בקר יום אחד**" ועוד **שרה־אברהם** משלימים לרבוע הכפול של **זך**, ב"פ **קרע שטן**, וד"ל).

בשלש פעמים "וישכם אברהם בבקר" (המבטאות את זריזותו) יש השלמה עם מות – בראשון אברהם השלים עם מיתת אנשים סדום (עליהם התפלל קודם), בשני השלים עם מיתת ישמעאל (עליו בקש קודם "לו ישמעאל יחיה לפניך") ובשלישי עם מיתת יצחק בעקדה – הכל בסוד **אברהם** העולה ד"פ "**טוב מאד**" (בראשית א, לא) שנדרש "טוב מות" (בראשית רבה ט, ה). אכן, בסופו של דבר לוט ניצל מסדום (כהמשך "וישכם" הראשון), ישמעאל עשה תשובה וחי (ואף לווה את אברהם לעקדה) ויצחק לא מת (עד שבו רמוז סוד תחית המתים לקץ הימין, קץ־חי, וד"ל) – הכל בסוד "הרוצה לחיות ימית עצמו" (ע"פ תמיד לב, א), וד"ל.

יב ראה שיעור אור לח"י תשרי (נדפס בגליון בראשית) תשפ"ז.

יג ברכות סא, א; עירובין יח, א.

אחרת.

לפני כן, נאמר גימטריא יפהפיה: הציטוט המקורי, **"אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה"** שוה 48 פעמים **זנב**. אבל רק התכל'ס, **"אשה שהיא עושה רצון בעלה"**, שוה 1456, אלף אורות[יד] ועוד **פרצוף** (כמו הרבה דברים בתורה שדורשים אלף אורות ועוד משהו — כמו 1345, אלף ועוד **משה**[טו]). חסידים אומרים שכל "אלף אורות" הם רמז לנשמת (רבי) **ישראל בעל שם טוב**[טז]. אם כן, יש במשפט הזה גם זנב וגם פרצוף.

זנב ופרצוף – ציות ודעה עצמאית

בדרך כלל אנחנו מסבירים שני פירושים ל"עושה רצון בעלה":

פירוש אחד, כפשוטו, שהיא עושה מה שבעלה אומר — אשה צייתנית, שומעת ומקיימת. זהו דבר טוב מאד, כי אם היא לא היתה עושה מה שהוא אומר — אף אחד לא היה עושה... הוא היה נשאר מסכן מאד. זהו הפשט הפשוט, גם של "עזר כנגדו"[יז] — שהיא עוזרת לו ליישם את הציפיות שלו, את היזמות שלו. למציאות כזו אנחנו נקרא "זנב" — שהיא זנב שלו, היא הולכת אחריו, מזדנבת אחריו[יח].

פירוש אחד, כפשוטו, שהיא עושה מה שבעלה אומר – אשה צייתנית, שומעת ומקיימת. זהו דבר טוב מאד, כי אם היא לא היתה עושה מה שהוא אומר – אף אחד לא היה עושה... הוא היה נשאר מסכן מאד

מה ההבדל בין פרצוף לזנב? בזנב היא מצייתת למה שהוא אומר ובפרצוף היא יוזמת או מביעה דעה שלה

הפירוש השני, שאנחנו תמיד אומרים, שהיא עושה־מתקנת את הרצון שלו. "אשר ברא אלהים לעשות"[יט] פירושו לתקן[כ] — היא מתקנת־מעצבת את הרצון של בעלה. למדרגה הזו אנחנו קוראים פרצוף.

מה ההבדל בין פרצוף לזנב? בזנב היא מצייתת למה שהוא אומר ובפרצוף היא יוזמת או מביעה דעה שלה — שאני חושבת כך, לא כמו שאתה חושב. האיש והאשה הם דו־פרצופין. מהו פרצוף? שכל אחד הוא בעל דעה, הוא מביע ולא מתבייש לומר בדיוק מה שהוא חושב — מה שאני חושבת לא חייב להיות מה שאתה חושב (וממילא מה שמכריע בסופו של דבר הוא הדעה של האשה, והרמז: **פרצוף** עולה **"הכל מן האשה"**[כא]).

בדרך רמז, האותיות האמצעיות של **פרצוף־זנב** הן אותיות **רצון** — **"רצון** בעלה". עיקר **הרצון**, אותיות השרש, הוא **בפרצוף** — שם יש לאשה רצון

יד ראה ספר הליקוטים פרשת כי תשא. ובכ"מ.

טו ראה לדוגמה **סוד ה' ליראיו** שער כד פ"ח (בנוגע ל"**כתר כל הכתרים**").

טז ראה כתבי רח"א ביחובסקי עמ' נג.

יז בראשית ב, יח.

יח ויש מעלה בלהיות זנב, כשהולכים אחרי מי שראוי לכך – להיות "זנב לאריות [לנשמות דאצילות, 'זרע אדם'] ולא ראש לשועלים [לנשמות דבי"ע, 'זרע בהמה']" (אבות פ"ד מט"ו; וראה שער מאמרי רז"ל מאמר "פסיעותיו של אברהם אבינו"; פירוש הגר"א לספרא דצניעותא פ"ג), וד"ל.

יט בראשית ב, ג.

כ בראשית רבה יא, ו (ובכ"מ); פסיקתא רבתי ו; זהר ח"א מז, ב.

כא בראשית רבה יז, ז. "**הכל מן האשה**", **פרצוף**, עולה 456, **אברהם־יצחק** (בעליהן של שרה ורבקה המדוברות כאן, וכן עולה היחוד של שאר האבות והאמהות, **יעקב־רחל־לאה**). "האשה" (ב־**ה** הידיעה) היא **שרה** (505), המשלימה את "**הכל מן האשה**" ל־961, **אל** ברבוע, **אברהם־שרה־יצחק**, בית אברהם, תיקון **אדם־חוה־קין־הבל־שת**, כנודע (קין־הבל־שת כנגד האבות, "אברהם קנין אחד", שקנה שמים וארץ, הוא תיקון קין; עיקר תיקון חטא הבל על ידי יצחק בעקדה, כמבואר באר"י; **שת** בחינת **יעקב**, כשהממוצע ביניהם הוא **אמת**, "תתן אמת ליעקב"; **קין־הבל־שת אברהם־יצחק־יעקב** עולים 1535, ה"פ **רבקה**, **רבקה** פו"א, היינו שהכל נכלל ברבקה, ודוק).

עצמי, והיא עושה־מגלה את הרצון העצמי של הבעל. ה־ן של **רצון**, הנמצאת בתוך **הזנב**, היא עצמה ה'זנב' של הרצון — כח האשה לעשות את רצון בעלה כפשוטו, לציית לו. ה־ן הפשוטה של הרצון ממשיכה את רצון הבעל מטה־מטה, מתחת לקו האפשרויות של הבעל עצמו, להגשים בפועל ממש את רצונותיו.

שני פרצופים – עיצוב וחידוש

בדרך כלל אומרים רק כך או כך, ציות (זנב) או תיקון (פרצוף), והיום נפרט יותר. רק בפירוש ש"עושה רצון בעלה" היינו 'מעצבת את רצון בעלה' יכולים להיות שני אופנים שונים:

האשה מזהה מהו הרצון הגלמי של הבעל והיא מעצבת אותו – כמו עיצוב פנים, עושה לו עיצוב – כדי שהרצון של הבעל יתגלה בצורה הכי טובה, הכי מלאה. הוא בכלל לא מסוגל לעשות זאת, וזהו הכח שלה

אופן אחד הוא שהאשה מזהה מהו הרצון הגלמי של הבעל והיא מעצבת אותו — כמו עיצוב פנים, עושה לו עיצוב — כדי שהרצון של הבעל יתגלה בצורה הכי טובה, הכי מלאה. הוא בכלל לא מסוגל לעשות זאת, וזהו הכח שלה. באופן הזה, היא מתקנת את הרצון במובן של מלבישה, שהוא אחד המובנים של תיקון[כב]. היא לא עושה לו רצון אחר, אבל רצון הבעל הוא גלמי והיא מעצבת. אותו לפי הפירוש הזה של מעצבת, היא לא סותרת את הרצון שלו — היא רק מרגישה באמת מה שהוא רוצה. הוא עצמו לא מבין בדיוק מה הוא רוצה ומכיון ש"בינה יתרה נתנה באשה יותר מבאיש"[כג] — היא נותנת לרצון שלו עיצוב, שהוא בעצם מציאות (לעומת המהות המופשטת של הרצון)[כד].

אבל יש פירוש עוד יותר עמוק, שהיא מחדשת לו רצון חדש. יכול להיות שהרצון היה כבר בהעלם שבנפש. יש רצון שנמצא ב"העלם שישנו במציאות", בלשון החסידות[כה]. המשל להעלם שישנו במציאות הוא שלהבת בתוך הגחלת. בתוך הגחלת יש שלהבת ממש — היא עמומה, צריך נפיחה כדי לגלות אותה, אבל כבר היתה במציאות. אולי הנפיחה שמוציאה את השלהבת מהגחלת, את הרצון מההעלם שישנו במציאות, היא פעולה האשה הכשרה, שמגלה את הרצון ונותנת לו מציאות. אבל יש "העלם שאינו במציאות", שהמשל עבורו הוא ניצוץ־אש בצור החלמיש. בתוך הצור אין בכלל שום מציאות של אש, אבל על ידי הכאה הניצוץ יוצא מהצור כמשהו חדש לגמרי, כאילו בריאה חדשה יש מאין. מהי הכאה? ויכוח. האשה מתווכחת עם האיש, אומרת הפוך, וכך מגלה אצלו רצון חדש מההעלם שאינו במציאות[כו].

אם כן, יש עיצוב שהוא "יש מיש", ויש רצון

כב ראה תרגום אונקלוס לדברים כב, ה.

כג נדה מה, ב. במושגים הפנימיים, היחס בין שרה ורבקה (שהיא כשׂרה) הוא היחס בין בינה (אבהם ושרה הם אבא ואמא עילאין) לתבונה (יצחק ורבקה הם ישראל סבא ותבונה). וכמה רמזים: **שרה־בינה** עולה 572, **כב** פעמים **הוי**', "**והיו לבשר** [**בשורת** לידת 'בן ל**שרה**'] **אחד** ['אחד היה אברהם']" (בראשית ב, כד). **רבקה־תבונה** עולה 770, **בית משיח** וכו' (זוג מובהק של כפולות 13 ו־7, ששתיהן כפולות 22; ועם כפולות 22 הנ"ל בהערה ג עולה הכל 4730, **הכל** פעמים **אלהים**). מבואר במ"א שלעומת ההבחנה בלשון המקרא בין בינה לתבונה הרי שגם אבא עילאה וגם ישראל־סבא נקראים חכמה, סוד "כלם **בחכמה** עשית" (תהלים קד, כד), **ב** מדרגות **חכמה** (אבא וישראל־סבא, ולא חכמה עילאה וחכמה תתאה, כפי שמבואר לעתים). נמצא שזיווגי אברהם־שרה ויצחק־רבקה הם **חכמה־בינה** ו**חכמה־תבונה** המשלימים ל־676, **הוי**' ברבוע (כשממוצע כל מלה הוא 169, **אחד** ברבוע), ודוק.

כד על איש ואשה כמהות ומציאות ראה הקדמת שכינה ביניהם הערה כח.

כה ראה המשך תרס"ו עמ' פא; שם ד"ה "כי עמך מקור חיים" (עמ' קפא). ובכ"מ.

כו זהו מובן נוסף של "[עזר] כנגדו" (שיתבאר בהמשך כ'זנב') – מתנגדת לו ממש, להפוך את רצונו. "**כנגדו**" במספר קדמי עולה **רבקה** (307) ועם "**כנגדו**" (83) במספר הכרחי עולה 390, **יה** פעמים **הוי**', **יצחק־יעקב**, היינו שרבקה דווקא מחליטה את דברי ה' לאברהם "כי ביצחק יקרא לך זרע" (בראשית כא, יב), "'ביצחק' ולא כל יצחק אלא יעקב" (ע"פ נדרים לא, א; סנהדרין נט, ב), ודוק.

שהוא "יש מאין". כאן המלה עיצוב פחות מדויקת — ה"עושה רצון בעלה" במובן של 'יש מאין' היא כבר תיקון במובן של בריאה, שהיא בוראת את רצון בעלה (כמו שהרמב"ן אומר[כז] שבריאה היא יש מאין). שני הממדים האלה של "עושה רצון בעלה", של האשה כפרצוף בעל רצון עצמאי, הם שני ממדים של רצון האשה — רצון תחתון שלה, לעצב יפה את רצון בעלה, ורצון עליון שלה, שבו היא "עטרת בעלה"[כח], למעלה מטעם ודעת לגמרי, לברוא לו רצון חדש (שלא כרצונו הקודם כלל).

על יצירת או בריאת רצון חדש אצל הבעל נאמר "בטח בה לב בעלה"[כט] — מה שאשתי אומרת הוא בטח הדבר הכי נכון והכי טוב (ולא מה שחשבתי ורציתי קודם...). במצב הזה, לא רק שהאשה היא לא ה'זנב' של האיש, אלא לפעמים האיש הופך להיות ה'זנב' של האשה — הוא הולך בעקבותיה, אחרי הרצון שלה שמגלה אצלו רצון חדש. חז"ל אומרים[ל] ש"מנוח עם הארץ היה" משום שכתוב בו "וילך מנוח אחרי אשתו"[לא], הוא היה ה'זנב' של אשתו. בסופו של דבר מסבירה הגמרא שאפשר להסביר שהוא הלך "אחרי דבריה ואחרי עצתה"[לב] —

שני הממדים האלה של "עושה רצון בעלה", של האשה כפרצוף בעל רצון עצמאי, הם שני ממדים של רצון האשה – רצון תחתון שלה, לעצב יפה את רצון בעלה, ורצון עליון שלה, שבו היא "עטרת בעלה", למעלה מטעם ודעת לגמרי, לברוא לו רצון חדש

אז תכונת ה"עם ארץ" הופכת להיות חיובית ("עם שבגינו נבראת ארץ"[לג]), תכונת "דרך ארץ קדמה לתורה"[לד] (כולל גם קדימה במעלה[לה]). "דרך ארץ" ללכת־להזדנב אחרי עצת אשתך[לו] — זו השגה שלפני הצמצום (שם "ארץ קדמה"[לז], עלתה קודם במחשבה, וגלוי שישראל קדמו לתורה[לח], כאשר התורה היא ה'זנב' של ישראל), אך אחרי הצמצום האשה הופכת להיות הזנב של האיש ("שמים קדמו" וישראל הם ה'זנב' של התורה, באמצעותה הם מתקשרים לה').

בי"ע – פרצוף־פרצוף־זנב

אם כן, יש זנב אחד ושני פרצופים, דו־פרצופין. שלשת הפירושים הללו של "עושה רצון בעלה" הם כנגד שלשת העולמות בריאה־יצירה־עשיה (ובעצם, כנגד ממד העשיה, "לעשות", שבכל אחד מהם) מלמטה למעלה (כל עולם הוא בחינה אחת של "אשה כשרה" ש"עושה רצון בעלה", כנודע[לט] ששלשת העולמות **בריאה־**

כז פירוש הרמב"ן לבראשית א, א.
כח משלי יב, ד.
כט משלי לא, יא.
ל ברכות סא, א; עירובין יח, ב.
לא שופטים יג, יא.
לב ההליכה אחרי עצת מישהו (סוד "עם אשר ברגלי", שהולך אחר עצתי) היא בסוד "האליה תמימה לעֻמת העצה" (ויקרא ג, ט) – "האליה תמימה" ("**אליה תמימה**" עולה **ישראל**, וראה בפנים על ישראל כזנב) היא הזנב, והיא "לעֻמת העצה", הכליות היועצות. **הזנב שבין הרגלים** (העולה ג"פ **רחל**, ג"פ **הרגל** השייך למוטבע, ז"פ **אמונה**), "האליה תמימה", מקבל בעיקר מתמימות ההוד, רגל שמאל (בסוד "הולך בתם [רגל שמאל, תמימות] ילך בטחון [רגל ימין, בטחון]", כנודע). ורמזים: **זנב־אליה־תמימה** ר"ת "**זאת**", הנוקבא, ועולה 600, ג"פ (ממוצע כל מלה) 200 (**עצם**, **קדמון**), יב"פ (ממוצע כל אות) 50. רק **זנב־אליה** עולה 105, ז"פ (ממוצע כל אות) **י־ה** (**הוד**).
לג רש"י ויקרא כ, ב.
לד ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.
לה ראה אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בספר לחיות עם הזמן בראשית עמ' מ).
לו "דרך ארץ" מובנו גם זיווג, בו אכן על האיש 'להזדנב' אחרי אשתו ולהתאים את עצמו לקצב שלה (כאשר דווקא היא נותנת את 'האור הירוק', צבע היסוד, וד"ל) – ראה באריכות שכינה ביניהם פ"ז ובכ"ד.
לז ע"פ חגיגה יב, א; בראשית רבה א, טו.
לח ע"פ תנא דבי אליהו רבה פי"ד.
לט ראה שיעור י"ב אלול תש"ע.

עולם העשיה הוא עולם של שכלול היש – לקחת משהו ברור ומוגדר ולבצע אותו בצורה הכי טובה ומשוכללת

יצירה־עשיה בגימטריא **אשה־אשה־אשה** — ממוצע כל עולם הוא **אשה**):

הזנב הוא לעשות את הרצון — בלי חידוש, רק ציות. 'תעשי לי כוס קפה' — והיא עושה. זהו פירוש של עולם העשיה — לעשות־לבצע משהו כפשוטו. עולם העשיה הוא עולם של שכלול היש[מי] — לקחת משהו ברור ומוגדר ולבצע אותו בצורה הכי טובה ומשוכללת.

יצירה היא פעולת עיצוב יש מיש, נתינת צורה לחומר גלם[מא]. כנגד עולם היצירה הפירוש של הפרצוף הראשון — שהוא מסוגלת ליצור־לעצב[מב] את הרצון[מג].

עשיה אמתית היא לעשות משהו חדש, יש מאין. מעשה בראשית מתחיל מ"בראשית ברא" ונגמר פעמיים בעשיה. המלה האחרונה של שבת היא "לעשות", כנ"ל, והסיום של העשיה ביום ששי הוא "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"[מד]. הכל מתחיל מ"ברא" ונגמר ב"עשה" ובסוף יום שבת עוד פעם "לעשות". "את כל אשר עשה" מתייחס לעשיה מחדש, מעשה בראשית הוא כולו מחדש, כולו "ברא". זהו הפרצוף השני מלמטה למעלה, "עושה רצון בעלה" בבחינת עשיה שבבריאה (יש מאין), שמגלה רצון שהיה אצל הבעל בהעלם שאינו במציאות. הדוגמה לכך היא רבקה עם הגירוש של ישמעאל — אלו רצונות שבכלל לא היו במציאות בלא־מודע של אברהם ויצחק. הם היו בלא־מודע, אבל לא במציאות. כדי להוציא רצון כזה צריך מה שנקרא הכאה. בקבלה הכאה היא זיווג — זיווג של אור ישר ואור חוזר שמכים יחד, מתחברים יחד, ונולד משהו חדש. הפירוש הזה הוא כנגד עולם הבריאה — בריאה יש מאין.

זהו פירוש מאד פשוט של זנב לעומת פרצוף, והחידוש הוא שיש שני פרצופים, שני סוגי פרצוף[מה].

לו־עזר־כנגדו

אמרנו שהפשט של "עושה רצון בעלה" הוא שהאשה היא "עזר כנגדו". חז"ל מחלקים[מו] בין "עזר" ל"כנגדו" כשתי מדרגות (של "זכה" ו"לא זכה") ואנחנו מסבירים[מז] שבבריאת האשה, "אעשה לו עזר כנגדו", יש בעצם שלש מדרגות — לו־עזר־כנגדו. אלו שלש המדרגות שהוסברו כעת:

הזנב הוא ה"כנגדו" של האדם — האשה הולכת אחריו "כנגדו", בהתאם לרצונותיו, בלי לשנות מהם. זהו "אף עשיתיו"[מח] של עולם העשיה — עשיתי מה שהוא רוצה.

הפרצוף במדרגה של עיצוב הרצון, שלוקח את הרצון הגלמי ונותן לו צורה, הוא כבר "עזר"

מ ראה סוד ה' ליראיו שער ב ("ארבעה עולמות") פ"א. ובכ"מ.

מא ראה שם.

מב **לעצב** אותיות **לבצע** – הפירושים שכנגד יצירה־עשיה, יחוד של "**והנגלת**" (דברים כט, כח), ודוק.

מג ראה לקו"ש ח"ד פרשת בלק סעיף ד (משיחת י"ג תמוז תשכ"ב סעיף מ); שיחת פורים תשמ"ג סעיף כה.

מד בשיעור על פרצוף־זנב בשמחת בית השואבה הוסבר ש"חד אמר זנב" היינו תפיסת שמואל הריאלית ו"חד אמר פרצוף" תפיסת רב האידיאלית – עולם היצירה הוא עולם האידיאלים ועולם העשיה הוא העולם הריאלי.

מה בשיעור בשמחת בית השואבה הוזכר שצד האחור הוא הלא־מודע, כאשר "חד אמר זנב" היינו תפיסת הלא־מודע של **פרויד** (שכולו תאוות נמוכות, 'זנב', הנוגעים לפרט **הנפרד**, "לתאוה יבקש נפרד") ו"חד אמר פרצוף" היינו תפיסת הלא־מודע של יונג (ארכיטיפים מפותחים השייכים ללא־מודע הקולקטיבי). הדברים מתאימים למוסבר כאן – עולם היצירה הוא עולם "אישים" (פרטים, בו כל דבר הוא "יש ודבר נפרד בפני עצמו") ועולם היצירה הוא עולם של "מינים" (כללים). עולם הבריאה הוא עולם היולי, בו מורגשת התהוות היש (הבריאה) מהאין (האצילות) וה"פרצוף" שבו הוא שייך למשה רבינו. ורמז: **משה־יונג־פרויד** עולה שלש פעמים (ממוצע) **רחל** (ראה גם לעיל הערה לב)– שלש המשכות ממלכות דאצילות לשלש המלכויות דבי"ע (כנ"ל בפנים שהכל הוא העשיה – היינו המלכות – של עולמות בי"ע), ודוק.

מו יבמות סג, א; פרש"י בראשית ב, יח.

מז ראה הקדמת שכינה ביניהם הערה א.

מח ישעיה מג, ז.

ממשי.

בריאת רצון חדש היינו "'לו' זו אשה"[מט], לא לפי הפשט שמסבירים תמיד – שהיא כולה שלו בעצם, מסורה "לו" לגמרי – אלא שהיא בוראת "לו" רצון חדש, בהיותה "עטרת בעלה" מעל ראשו (המשפיעה "לו", מגלה את ההעלם שאינו במציאות אצלו, כנ"ל).

ולסיכום:

לו	בריאה	פרצוף עליון עושה־בוראת רצון חדש
עזר	יצירה	פרצוף תחתון עושה־מעצבת רצון היולי
כנגדו	עשיה	זנב עושה־מבצעת רצון קיים

"תבֹרך מנשים יעל"

נאמר עוד דבר חשוב: המאמר "אין לך אשה כשרה וכו'" נלמד בחז"ל דווקא מיעל[נ], אשת חבר הקיני. זהו המאמר המלא בתנא דבי אליהו – "ומה נשתנית יעל אשת חבר הקיני מכל הנשים כלן שבאת תשועה גדולה לישראל על ידה, שנאמר 'ותקח יעל אשת חבר את יתד האהל וגו' ותתקע את היתד ברקתו וגו' והוא נרדם ויעף וימת'? כך אמרו חכמים יעל אשה כשרה היתה ועושה רצון בעלה היתה. מכאן אמרו חכמים אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה".

בריאת רצון חדש היינו "'לו' זו אשה", לא לפי הפשט שמסבירים תמיד – שהיא כולה שלו בעצם, מסורה "לו" לגמרי – אלא שהיא בוראת "לו" רצון חדש, בהיותה "עטרת בעלה" מעל ראשו

מיעל, בדרך בה הביאה ישועה לעם ישראל, לומדים[נא] ש"גדולה עברה לשמה"[נב] – זו המעלה של יעל, ובה משווים אותה לאמהות הקדושות[נג] ("'תבֹרך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבֹרך'[נד] מאן נשים שבאהל? שרה רבקה רחל ולאה"). אם כן, מובן שיעל לא נוהגת כ"זנב" צייתני לבעלה, אלא כ"פרצוף", כשהיא יוצרת ובוראת אצל בעלה רצון חדש.

יעל היא לשון עליה (האשה "עולה עמו"[נה]), אך אותיות **יעל** הן גם ר"ת "**ירידה לצורך עליה**"[נו]. "**ירידה לצורך עליה**" עולה "**משה משה**"[נז] (ש"לא פסיק טעמא בגוויהו"[נח]). למשה נאמר "לך רד"[נט] והירידה הזו היא לצורך "לך עלה מזה אתה והעם וגו'"[ס] (הקיום של "אעלה אתכם"[סא]) לארץ ישראל – "משה" יורד ו"משה" עולה[סב]. כך, גם האשה

מט כתובות סז, ב. וראה הקדמת שכינה ביניהם הערה א.

נ האשה העיקרית שהיא "כשֹרה" היא **ר**בקה, היוצאת (בסוד "והנה רבקה יֹצאת") מה־**ר** של **ר**חל. שמה הראשון של שרה, **שרי**, הוא ר"ת **ש**רה־**ר**בקה־**י**על. כשעושים סדרה עולה – 110 (**יעל**), 307 (**רבקה**), 505 (**שרה**) – ההפרשים הם 197 ו־198 והבסיס הוא 1 (וממילא, סדרה זו מקבילה לסדרת המספרים המשולשים, וד"ל. אם ממשיכים לפתח את הסדרה לשבעה אברים – 110, 307, 505, 704, 904, 1105, 1307 – האבר השביעי עולה **רבקה** ועוד 1000 אורות, ושבעת האברים עולים 4942, שבע פעמים (ממוצע) 706, **שמחה־שמחה**.

נא נזיר כג, ב. הוריות י, ב.

נב **יעל** ר"ת יש **ע**ברה **ל**שמה. **יש עברה לשמה** עולה 962, 26 פעמים 37, כפל השרש (**הוי**') וחלק המילוי (**לז**) של שם **סג**, סוד "אורות דתהו" שמהם מגיעה "גדולה עברה לשמה". היינו ש"אשה כשרה" – אשה כשֹרה – היא אשה הממשיכה אורות דתהו משם **סג**, עבודת "בכל מאדך" (דברים ו, ה) כמבואר בתניא (קו"א ד"ה "להבין מ"ש בפע"ח").

נג וראה באריכות תשובת השנה מאמר "בכל דרכיך דעהו".

נד שופטים ה, כד (וראה רמזי הפסוקים המופלאים בהערה כב במאמר "בכל דרכיך דעהו" הנ"ל, וביניהם: "**אשת חבר הקיני**" עולה **שרה רבקה רחל לאה**, ה"נשים באהל"; "**חבר הקיני** עולה **שכינה**, ז"פ **כלה**, כאשר רק **יעל** עולה ב"פ **כלה**).

נה כתובות מח, א; סא, א.

נו ע"פ מכות ז, ב.

נז שמות ג, ד.

נח ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

נט שמות לב, ז.

ס שמות לג, א (וראה שם עוד ריבוי לשונות עליה בהמשך הפסוקים).

סא שמות ג, יז.

סב על סוד משה כאן – בשיכות לפרצוף העליון – ראה גם

שהיא בסוד פרצוף עליון יורדת ממעלת עצמה (כבתולה) להתחתן עם בעלה (ולהפוך לבעולה) על מנת להעלות אותו (והעיקר, להוליד ממנו בנים ובנות) — וממילא להעלות גם את עצמה (שהרי היא "עולה עמו ואינה יורדת", כנ"ל), להיות עטרה לראש בעלה.

'מוסר אמך' – למדנות הרבנית רבקה

את כל מה שדברנו על "עושה רצון בעלה", צריך כמובן לקשר ליחס בין אמא לאבא — הרבנית רבקה והרב משה[סג] — איך היא קיימה את כל הדעות הללו של "עושה רצון בעלה". גם הזנב הוא טוב, וכמובן, שתי מדרגות הפרצוף, הדו־פרצופים, הן טוב — טוב מאד.

האשה שהיא בסוד פרצוף עליון יורדת ממעלת עצמה להתחתן עם בעלה על מנת להעלות אותו – וממילא להעלות גם את עצמה, להיות עטרה לראש בעלה

בכלל, הלימוד של הנשים הוא אחד ממאפייני המסורת החסידית, עוד לפני הבעש"ט — המהר"ל, רבי אליהו בעל שם — לעומת תנועת הנגלה, הישיבות (מה שהיום קוראים חסידים לעומת מתנגדים)[סד]. אצל חסידים היה פשוט שהאשה היא פרצוף, לא זנב, ואצל המתנגדים היה פשוט ההפך. לכן אצל המתנגדים נהגו לפי הפסק בשו"ע שאסור לבנות ללמוד תורה. החסידות דווקא דגלה בחינוך של בנות על רמה גבוהה, עד שהיו מקרים שבנות פסקו הלכה איפה שרבנים גדולים לא ידעו[סה]. הכל היה בעידוד הדרך של פנימיות התורה. היום לאט לאט כולם הופכים להיות חסידים, בע"ה.

בחב"ד רבקה הוא שם אמו של אדמו"ר הזקן[סו] וגם של אשתו של אדמו"ר המהר"ש (שיום ההולדת של אמא שלכם, הרבנית רבקה, הוא יום ההילולא שלו, י"ג תשרי), אמו של הרבי הרש"ב. אמו של אדמו"ר הזקן היתה למדנית גדולה, ואדמו"ר הזקן אמר ווארט יפה[סז]:

כתוב "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך". "מוסר אביך" מוסב על קבלה, אגדה וכו' ו"תורת אמך" - תורת שבעל פה. אצלי, אבל, היו 'מוסר אמך' ו'תורת אביך', שכן העונג בחושן־משפט קבלתי מאבי, רבי ברוך, ואילו אודות גילוי אליהו ורוח הקודש קבלתי מאמי, הרבנית רבקה.

"מוסר אביך" הוא פנימיות התורה, מוחין דאבא, ואילו "תורת אמך" היינו חלק הנגלה של התורה, מוחין דאמא. אבל אדמו"ר אומר שאצלו הפוך, הוא קבל מאביו געשמאק בחושן־משפט ומאמא שלו 'חוש' בכל הרוחניות. גילוי אליהו ורוח הקדש הם הכלל וחוש בחשן משפט הוא הפרט. כנראה שזה אופייני לחסידות בכלל — את גילוי אליהו ורוח הקדש כל הילדים כאן מקבלים מאמא וחוש בנגלה מקבלים מאבא. כנראה האשה גם עיצבה את אבא באותו אופן, שגם לו יהיה קשר לגילוי אליהו ורוח הקדש.

בהערה מה.

סג ורמז לכבודם: משה־רבקה במילוי – **מם שין הא ריש בית קוף הא** – עולים 1560, ס"פ **הוי**', יהלום **טל** ("**הוי' אחד**"), י"פ **יוסף** – קשר מובהק שלהם ליוסף הצדיק וקבר יוסף בשכם עיר הברית. **משה־רבקה** אותיות **שרה בקמה** (**בקמה** היינו חיי יעקב, והאותיות בס"ת האבות והאמהות חוץ מרחל). המלה "בקמה" מופיעה פעם אחת במקרא, בפסוק "**שבעה שבעות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספר שבעה שבעות**" (דברים טז, ט) העולה 4680, ג"פ 1560 הנ"ל, יחוד משה־רבקה! והוא אותיות **בשׂרה קמה** (קמה היינו "קמה אלְמתי" של יוסף, שם העמדת המלכות) – הבשורה של שרה ("כי ביצחק יקרא לך זרע") התקיימה על ידי רבקה.

סד ספר הזכרונות ח"ב פפ"ג.

סה ספר הזכרונות ח"ב פצ"ג.

סו כידוע, כאשר נאסר אדמו"ר הזקן הוא שלח חסיד עם פדיון לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, ששאל מה שם אמו של אדמו"ר הזקן. כשהחסיד לא ידע (משום שהחסידים של פעם היו שקועים ב'פנימיות', ולא ב'חיצוניות'), הוא פתח חומש, שנפתח לו בפסוק "יש שבר במצרים" (בראשית מב, א־ב), והוא דרש ש"**שבר**" ר"ת **ש**ניאור **בן ר**בקה (בית רבי פט"ו הערה ו). על אף שניתן לפתוח את "**שבר**" גם כר"ת **ש**ניאור **בן ר**חל, ועוד, הוא ידע שמתאים שאמו של אדמו"ר הזקן תהיה רבקה (שבר לשון תקוה וגם הסברה – היא היתה בעלת הסברה, האירה פנים מסבירות).

סז ספר השיחות תש"ד עמ' 59 (עמ' נה במהדורת לשה"ק).

אתם יכולים להסביר את זה יותר טוב ממני...

יש עוד כמה סיפורים עליה, אבל את הדבר הזה רציתי לקרוא. לפי כל הסיפורים רבי ברוך, אביו של אדמו"ר הזקן, היה נסתר, תלמיד הבעש"ט, אבל כמה שהיה נסתר — הוא היה גאון גדול. האמא היתה למדנית גם בנגלה, יש דברים שפסקה הלכה, אבל הוא אומר שהעיקר אצלה הפנימיות, רוח הקדש, הקבלה והאגדה. אז לא היו עדיין ספרי חסידות, אבל כתוב במקום אחר[סח] שהיא שקדה במיוחד על ספרי מוסר, הטרום־חסידות, לכן ממש מתאים לומר עליה 'מוסר אמך'. כאן המקום לומר שגם בחב"ד, אולי בחינוך מאמו הרבנית רבקה, הרבי הרש"ב כותב[סט] שצריך כל ערב אחרי תפלת ערבית ללמוד חצי שעה ספר מוסר (לא ספר חסידות) — דבר שאפשר ליישם בישיבות. מדברים במיוחד — הרבי[ע] וכולם[עא] — על לימוד חובת הלבבות, בדגש על שער הבטחון בחובת הלבבות.

הרבי הרש"ב כותב שצריך כל ערב אחרי תפלת ערבית ללמוד חצי שעה ספר מוסר – דבר שאפשר ליישם בישיבות

עד כאן, אולי עכשיו שהבנים יספרו כמה סיפורים, שאולי אפשר לקשר למה שדברנו [ספרו סיפורי 'רוח הקדש' וציינו שהיא עסקה הרבה במדרש, אגדה.]

שתהיה עליה לנשמה, ושאמא אתנו פה, ותמשיך את כל הברכות, בגשמיות וברוחניות. שכולם יצליחו להעביר את התורה שלה הלאה, ובא לציון גואל.

סח ספר התולדות אדה"ז ח"ג פ"ל הערה 2.

סט קונטרס התפלה פי"ז.
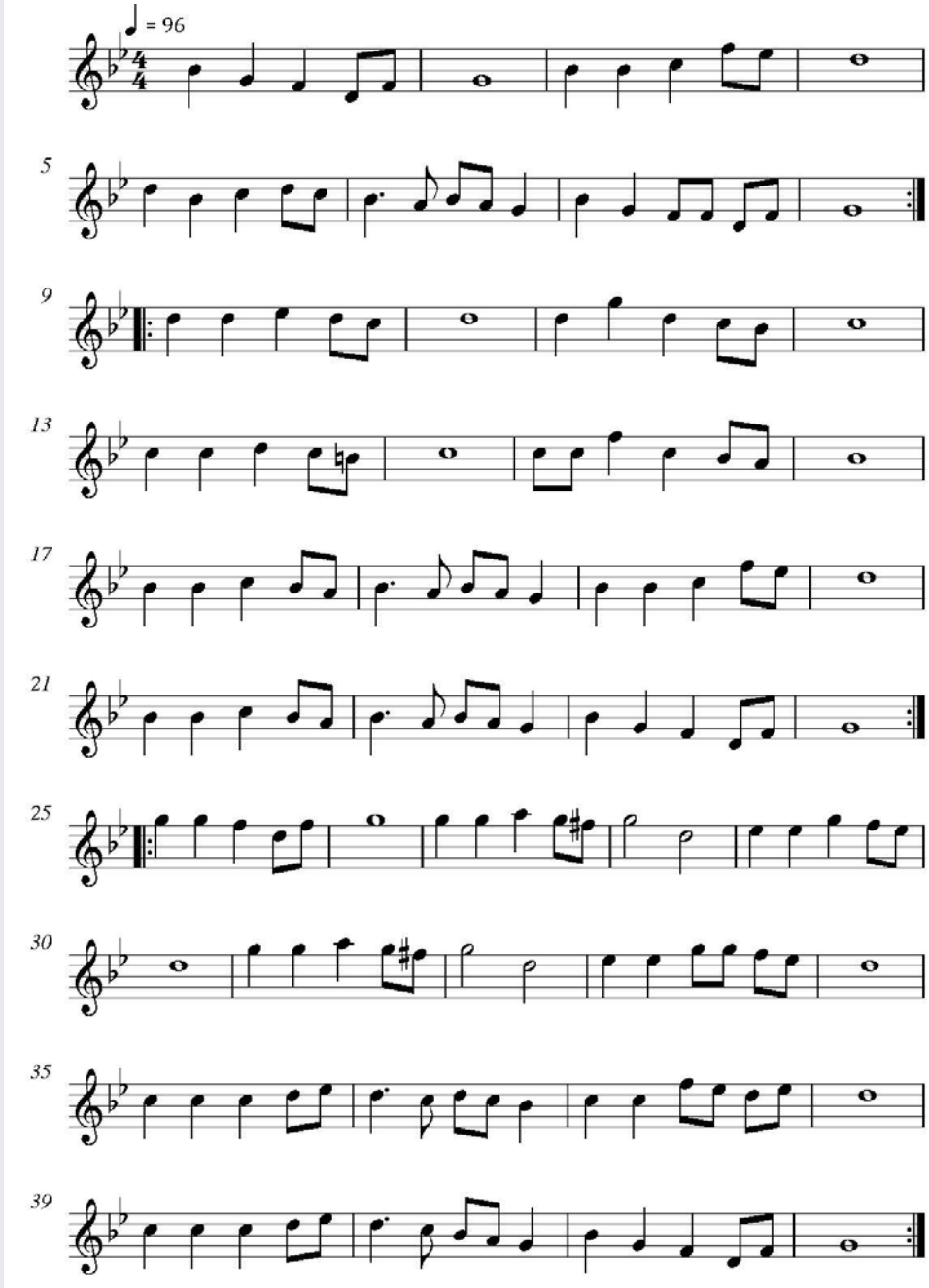
ע אג"ק אגרת ג'תצג; אגרת ז'ער; אגרת יב'קצח.

עא ראה לשמע אזן עמ' סד (אודות הרבי הצ"צ).

הַלוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- "אשה כשׂרה" אמנו היא רבקה — ושתיהן עושות הפוך מרצון הבעל (בגירוש ישמעאל ובברכת יעקב).
- "חד אמר זנב" — עושה־מבצעת את רצון בעלה. "חד אמר פרצוף" — עושה־מתקנת את רצון בעלה.
- אמצעי תיבות **פרצוף־זנב** הם **רצון** — גילוי **רצון**־עצמי ב**פרצוף** ו'זנב' הרצון (המשכתו בפועל) ב**זנב**.
- האשה מעצבת את רצון הבעל הגלמי (יש מיש) ואף מגלה בו רצון חדש (יש מאין).
- הרצון החדש יוצא מהעלם שאינו במציאות על ידי הכאה — ויכוח וניגוד־דעות.
- ברצון התחתון שלה האשה מעצבת את רצון האיש וברצון העליון שלה בוראת בו רצון חדש.
- בענינים מסוימים על האיש להיות ה'זנב' של אשתו, באופן של "דרך ארץ קדמה לתורה".
- "אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה" נלמד מיעל אשת חבר הקיני — המגלה את הסוד של "גדולה עברה לשמה" (בגילוי רצון חדש).
- האשה יורדת ממעלתה להתחתן עם בעלה כדי להעלות אותו ולהתעלות עמו כ"עטרת בעלה".
- אדמו"ר הזקן קבל מאמו, הרבנית רבקה, 'חוש' ברוח הקדש וגילוי אליהו — 'מוסר אמך'.

ניגון



שיעור

סוד הארבע בפרשת חיי שרה

מאיגרא רמה לבירא עמְקתא

קיצור מהלך השיעור

לפני שבע שנים התוועד הרב ביום הולדתו של **הרבי הרש"ב**, כ' חשון, בביתו של הרבי הרש"ב ברוסטוב (בה גם הסתלק ונטמן) – ההתוועדות תורגמה לרוסית באופן סימולטני ופנתה בסגנונה גם למי שאינו מורגל בדברים. רוב הדברים כבר פורסמו, וכאן מובא פרק נוסף שטרם פורסם העוסק בפרשת **חיי שרה**. השיעור עוסק ב**"ירידה צורך עליה"** – ירידה מ**א**יגרא **ר**מה ל**ב**ירא **ע**מְקתא" – הרמוזה במספר **ארבע**, החוזר שלש פעמים בתחלת הפרשה.

סוד הארבע: "מאיגרא רמה לבירא עמְקתא"

לירידת הנשמה לתוך הגוף יש ביטוי־דימוי[א] – שכתוב בכל הספרים הקדושים, הרבה גם בחב"ד – "מאיגרא רמא לבירא עמְקתא". "איגרא" הוא גג (תרגום "ועשית מעקה לגגך"[ב] הוא "ותעבד תיקא לאגרך"), ו"איגרא רמה" הינו גג גבוה. בירא" הוא בור, ו"בירא עמקתא" היינו בור עמוק. ביום הולדת הנשמה יורדת – כפי שדברנו[ג], "ירידה צורך עליה"[ד] – מאיגרא רמה לבירא עמקתא[ה]. צריך להתבונן בפשט – קודם

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. יום הולדת 159 לרבי הרש"ב (חלק אחרון). כ' חשון תש"פ – בית הרבי הרש"ב, רוסטוב.

א ראה חגיגה ה, ב.

ב דברים כב, ח.

ג בחלקים נוספים של השיעור – שכבר פורסמו בזמנו – ובהמשכיו בימים הסמוכים.

ד לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד.

ה **איגרא בירא** עולה **חתך**. **רמא־עמקתא** (כתיב שמופיע, לפחות פעם אחת) עולה ב"פ **חתך**. בשרשה הנשמה לא זקוקה לבני חיי ומזוני – במיוחד לא זקוקה למזוני – וגדר הירידה לעולם הזה הוא הצורך בשלשת הדברים האלה. בפשטות, **חתך** הוא שם הפרנסה (פע"ח שער הזמירות פ"ה), אבל כתוב בחז"ל "מאן דיהב חיי יהב מזוני" (ראה תענית ח, ב) ורחל אמרה "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי" (בראשית ל, א) – גם בנים הם חיים. הכל שייך לשם **חתך**, "החותך חיים לכל חי" (פיוט "וכל מאמינים"). ברית מילה גם נקראת חיתוך. מתנת הבנים היא חתך, מתנת החיים היא חתך וגם מתנת הפרנסה (**חתך** עולה "**ומשביע**", חוץ מסופי התבות "פות**ח** **את** ידי**ך**", שהן צרוף אותיות **חתך** בפירוש). **חתך** עולה ב"פ **רוח** (שעה"כ דרושי תפלת השחר א) – "פי שנים ברוחך" (מ"ב ב, ט) שבקש אלישע מאליהו הנביא (התבטא גם בתחית המתים – שייך לחיים – לבנים שאליהו ואלישע נתנו וצריך להחיות). אם כן, תכלית הירידה לעולם הזה היא שלשת ה־**חתך** (שרמוזים ב**אגרא־רמא־בירא־עמקתא**), הצורך בבני־חיי־מזוני, שמתוכו עולים לעצמות. לפני הירידה לעולם לא הייתי צריך שום דבר – ואם איני צריך שום דבר אני לא מגיע לשום מקום. ברגע שיש לי צרכים, שלכאורה מורידים אותי יותר לתוך

אמרנו ששרש הנשמה למעלה הוא גן עדן, כאן הוא מתואר כ'גג גבוה'. את העולם הזה אנחנו מכירים, עולם של חשך וגם של שקר, עלמא דשקרא, יש בו הרבה רע (בעולם העשיה "רובו רע"[ו]) — אבל כאן התיאור שלו הוא בור עמוק. הייתי על גג גבוה וירדתי לבור עמוק.

חוץ מהפשט, יש כאן רמז חשוב: ראשי התבות **א**יגרא **ר**מה **ב**ירא **ע**מקתא יוצרים, לפי הסדר, מלה פשוטה בעברית — **ארבע**, המספר 4. למה המלה הזו, **ארבע**, רומזת לסוד הירידה "**מ**איגרא **ר**מה **ל**ב**י**רא **ע**מקתא", ירידת הנשמה לגוף, שהיא ירידה צורך עליה, כדי להגיע ל"אמתית האחדות" עם אוא"ס ב"ה[ז]? צריך לחבר כל דבר שלומדים וכל דבר שקורה אתנו בחיים לפרשת השבוע. כך אמר אדמו"ר הזקן, הרבי הראשון של חב"ד, שצריכים "לחיות עם הזמן"[ח].

"ארבע" בתחלת חיי שרה

הזמן היהודי הוא פרשת השבוע שקוראים בתורה. כעת התחלנו לקרוא פרשת חיי שרה, בה כתובה המלה "ארבע" שלש פעמים רק בתחלת הפרשה. הפעם הראשונה — "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. ותמת שרה בקרית **ארבע**". נתבונן במלים הללו:

בפסוק הראשון יש 12 מילים והמלה "ארבע" היא המלה הרביעית של הפסוק השני, כך שהיא המלה ה־16 — 4 ברבוע, 4 פעמים 4 — מתחלת הפרשה. בפסוק השני המלה "ארבע" היא המלה ה־4 ומההתחלה ה־16, 4 ברבוע. כמה אותיות יש ב"ותמת שרה בקרית ארבע"? 16 (4 אותיות במלה "ארבע"), כמספר המלים מתחלת הפרשה. רואים כאן שהתורה רוצה להדגיש לנו משהו מיוחד במלה־מספר "ארבע".

שם בן ארבע

איך הזהר[ט] מפרש כאן את "קרית ארבע"? כל זמן שהנשמה בתוך הגוף היא מחברת את ארבעת היסודות. לפי הטבע והמדע הקדום מדברים על ארבעה יסודות. היום מדברים במדע, בכימיה, על הרבה יסודות. עד לפני כמה שנים למדו בבתי ספר על 92 יסודות והיום כבר על יותר. על כל פנים, אצל הקדמונים — וודאי יש דברים בגו, מובא בכל ספרי הקדש — יש ארבעה יסודות, אש־רוח־מים־עפר. אומר הזהר ש"קרית ארבע" הכוונה שהנשמה באה לגוף כדי לחבר את כל ארבעת היסודות, להרכיב אותם — לעשות "מעשה מרכבה" בתוך "מעשה בראשית". הדבר מודגש גם במלים הבאות, "הִוא חברון", גם לשון חיבור — לחבר יחד את ה"ארבע".

בלשון הקדש המלה "ארבע" היא מלשון "ומספר את רִבע ישראל"[י], לשון זיווג. "רִבע ישראל" היינו זיווגי היהודים, האיש והאשה, החתן והכלה, להוליד ילדים. יש משהו במלה ארבע שרומז לזיווג ולהולדת ילדים. על פי התורה — לא רק לפי הקבלה, אלא גם לפי ההלכה, הנגלה — בשביל שתהיה משפחה, שאדם יקיים את מצות "פרו ורבו"[יא], כמה נפשות צריכות להיות במשפחה? ארבע נפשות — אבא ואמא, בן ובת. המצוה הראשונה של התורה היא "פרו ורבו", שיהיה בן ובת. יש מי שאומר שמספיק שני בנים[יב], להלכה[יג] צריך גם בן וגם בת — **אבא־אמא־בן־בת** (בגימטריא "**פרו ורבו**"!).

שם הוי' בחז"ל נקרא בחז"ל "שם בן ארבע". איזו מצוה בתורה, חוץ מ"פרו ורבו", קשורה למלה ארבע? גם מצוה חשובה ביותר — "גִדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה"[יד], מצות ציצית, 'ארבע כנפות'. מתי

המציאות, הצרכים – עם ההרגשה שה' הוא החותך חיים לכל חי – הם המעלים אותי.

ו ע"ח שמ"ז פ"ד; שמ"ט פרקים ג־ו.

ז על פי תורת שלום שיחת שמח"ת תער"ב (שנתבארה בשיעור ב' ניסן תש"פ, בהמשך לשיעורי סדרה זו).

ח לוח "היום יום" ב' חשון.

ט זהר ח"א קכב, ב.

י במדבר כג, י. "**ומספר את רבע ישראל**" עולה 1600, 40 ברבוע!

יא בראשית א, כח.

יב יבמות סב, א.

יג שו"ע אבה"ע א, ה.

יד דברים כב, יב.

אומרים זאת בתפלת שמונה עשרה? "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו". יש סגולה בציצית לקבץ אותנו, עם ישראל, מארבע כנפות הארץ. הכל "ירידה צורך עליה": אנחנו יורדים, מתפזרים, אבל הציצית היא סגולה אלקית של 'ארבע' לחבר אצלנו בנפש גם את כל ארבעת היסודות[טו] — כמו שיש יסודות בטבע יש יסודות בנפש[טז] — לעשות זיווג ולהוליד בן ובת, ואז המשפחה היהודית משקפת את שם הוי' ב"ה. כל משפחה שיש בה אבא ואמא ובן ובת היא **י** ו־**ה** ו־**ו** ו־**ה**. ה־**י** היא האבא, ה־**ה** הראשונה של שם הוי' האמא, ה־**ו** הוא הבן וה־**ה** השניה היא הבת. כל משפחה היא **י־ה־ו־ה**, שם המיוחד. כך היא ה"ירידה צורך עליה" — ירידה של אחד להיות ארבע ועל ידי זה דווקא להגיע ל"אמתית האחדות" עם אוא"ס ב"ה[יז].

י	אבא	אש
ה	אמא	רוח
ו	בן	מים
ה	בת	עפר

אם כן, פתחנו נושא שהסוד של "ירידה צורך עליה" הוא הסוד של "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו" — ביטוי שיש בו כל מיני כוונות בקבלה, שאין כאן המקום להסביר עכשיו — כשהמלה העיקרית היא "ארבע".

טו ראה לקו"מ ח.
טז תניא פ"א.
יז והרמז: **ארבע** עולה **אהיה** פעמים **אחד**.

"ארבע מאות שקל כסף"

אמרנו שהמלה "ארבע" כתובה שלש פעמים בתחלת הפרשה. פעם ראשונה "ותמת שרה בקרית ארבע". איפה עוד כתוב? עוד פעמיים. בכמה כסף אברהם אבינו קנה את מערת המכפלה מעפרון החתי כדי לקבור את שרה אשתו? שרה מתה, אבל גם זו "ירידה צורך עליה" — נשארת מחוברת ומחברת את היסודות — ואברהם אבינו קונה את מערת המכפלה כדי לקבור אותה ב"ארבע מאות שקל כסף [עֹבר לסוֹחר]", בטוי החוזר פעמיים[יח].

מה פירוש "ארבע מאות שקל כסף"? בקבלה מוסבר שהיינו "**ת** עלמין דכיסופין"[יט]. כסף טהור, כסף הקדשים, שהוא תענוג על אלקות, "אז תתענג על הוי'"[כ]. כך שרה אמנו מתענגת על ה' — היא לא צריכה ממש למות בעולם הזה, כל החיים יש את הירידות והעליות. לפני שהולכים לישון מפקידים את הנשמה למעלה — שינה היא אחד משישים במיתה[כא] — וגם כל יום, במשך היום, יש בחינות של "ירידה צורך עליה"[כב].

יח בראשית כג, טו־טז.
יט זהר ח"א קכג, ב; ח"ג קכח, ב; שם רפח, א.
כ ישעיה נח, יד.
כא ברכות נז, ב.
כב בפרט ב"עכבה" שלפני כל מעשה (כפי שמוסבר בשיחת הרבי הרש"ב הנ"ל הערה ז), כפי שהתבאר באריכות בשיעורים נוספים.

הַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ירידת הנשמה "**מ**אי**ג**רא **ר**מה ל**ב**י**ר**א **ע**מקתא" היא בסוד המספר **ארבע**.
- ב"ארבע" יש כח פריה ורביה, להשלים את "שם בן ארבע" אותיות בבית היהודי — אב־אם־בן־בת.
- ב"ארבע" יש כח לחבר את ארבעת היסודות בגוף ובנפש (סוד "קרית ארבע").
- מכח ה"ארבע" זוכים לתכלית של "ארבע מאות שקל כסף", "**ת** עלמין דכיסופין" של "אז תתענג על הוי'".

שיעור

סוד תפלת יצחק ורבקה

תשובה בתפלה

קיצור מהלך השיעור

הקשר בין **יצחק** ל**רבקה** מתבטא ב**תפלה** – "ויעתר יצחק להוי' לנכח אשתו". התפלה היא בעצם תשובה אל ה**אחדות**, בה **אין צורך במלים** כלל – האחדות **בין בני הזוג** והאחדות **בין כנסת ישראל לדודה**. רשימה קצרה, עמוקה ומתוקה.

בשביל מה להתפלל? הרי העיקר הוא להרגיש יחד, ובשביל מה מלים?

מלים (הצורך בתקשורת מילולית) אומרות שאנחנו לא יחד! לכן בשעת היחוד־הזיווג אין לדבר[א].

אלא מה? תפלה היא תשובה. מתוך הרגשת הריחוק מהיחד אני מתחנן לה' שיקרב אותי אליו להיות יחד (וממילא לא יחסר לי כלום, לא בגשמיות ולא ברוחניות), שאזכה, מתוך ה"מל" שלי (מה שה' ברא אותי מדבר[ב]), ל"חש" האמתי, "משתוקא בתרין"[ג] כאחד ממש, וד"ל. **תפלה** עולה **יצחק־רבקה**, כנודע[ד]. "וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַהוי' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ"[ה] — כל אחד מתפלל לה' דרך השני[ו] — תפלת יצחק עוברת דרך נשמת רבקה ותפלת רבקה עוברת דרך נשמת יצחק[ז].

שניהם יודעים היטב שעליהם לעשות תשובה כדי לזכות לפרי בטן.

העברת התפלה־בקשה לה' דרך השני היא־היא תשובה — ה' רוצה שנהדק את קשר האחדות שבינינו, בין שלשתנו, "שלשה שותפים באדם"[ח], שיהיה "שכינה ביניהם"[ט] (מצומצמת־ובכ"מ.

ה בראשית כה, כא.

ו ראה רש"י שם: "זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת".

ז "**ויעתר יצחק להוי' לנכח אשתו**" עולה 1765, ה"פ (ממוצע כל תבה) **שמחה** ("**סוד הוי' ליראיו**") – על ידי שמחה (יצחק־ישחק לשון שחוק ושמחה) כל אחד יוצא מעצמו ("כי בשמחה תצאו") ו'עובר' דרך זולתו, היינו תשובה משמחה דווקא.

ח קידושין ל, ב.

ט סוטה יז, א ("איש ואשה זכו שכינה ביניהן").

ה' כסלו תשפ"ו – רשימת הרב.

א סידור בית יעקב (יעב"ץ), שערי שמים, מטת כסף פ"ז חוליא ב. וראה שו"ע אה"ע כה, ב. (והוא על דרך שלכתחילה אין לדבר כלל בין נט"י להמוציא, אך לצורך הסעודה מותר לדבר, ודוק).

ב ע"פ אונקלוס בראשית ב, ז.

ג מגילה יח, א.

ד מגלה עמוקות ואתחנן (רנ"ב אופנים) אופן לה ואופן צ.

פניני זהר
פרשת חיי שרה

"שיר חדש" של תחית המתים

קיצור מהלך השיעור

בפרשת השבוע עוסק הזהר ב**"שיר חדש"** אותו נשיר דווקא ב**תחית המתים** – שיר הנמשך משרש **נשמת שרה**, הנשמה היהודית הראשונה שהסתלקותה מוזכרת בתורה, בפרשה שכולה אומרת **חיים**, "חיי שרה".

"שיר חדש" לעתיד לבוא

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּא, דְּפָרוֹת אֲמְרוּהָ. כְּמָה דִכְתִיב,

וַיִּשַׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ. מַאי וַיִּשַׁרְנָה, דְּהַווּ אָמְרֵי שִׁירָתָא חַדְתָּא. וּמַאי שִׁירָה אָמְרוּ. מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה. הָכָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, דְּכָל מַה דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעַלְמָא כֻּלְּהוּ אָמְרֵי

מרוכזת בין שני בדי הארון[י], כאשר כל בד בפני עצמו נמצא בבדידות קיומית – "לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ"[יא], שיתגלה איך שה"תלת קשרין"[יב] של קודשא בריך הוא (ה'), אורייתא (האיש), וישראל (האשה, כנסת ישראל) כולא חד ממש[יג] – שאז אין צורך עוד במלים.

והנה, **תפלה־תשובה** עולה **רבקה** ב"רצוא ושוב" (**ר רב רבק רבקה בקה קה ה** – ד"פ **רבקה**) – הכל רבקה[יד], "הכל מן האשה"[טו] (כנסת ישראל).

י ע"פ מאמר רז"ל "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון" (ראה בראשית רבה ד, ד; שמות רבה לד, א).

יא בראשית ב, יח.

יב זהר ח"ג עג, א.

יג ראה אדיר במרום לא, א.

יד **תשובה** בפני עצמה עולה **שרה־יצחק** (יצחק הוא "בן לשרה"). נמצא ש**שרה יצחק** עולה **רבקה רבקה רבקה**!
רבקה (307) היא הנקודה האמצעית של 613 (**תריג** מצות התורה). הנקודה האמצעית של **רבקה** (307) היא 154 ("**הוי' אלהינו הוי'**", עיקר היחוד של קריאת שמע), ואין עוד נקודה אמצעית (היות ש־154 הוא מספר זוגי. 154, 307, 613 עולים ג"פ (ממוצע) **משיח** – **משיח** בן יוסף, **משיח** בן דוד, **משיח**־משה רעיא מהימנא, כנודע (זהר ח"א כה, ב; וראה ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" לר"ה מפאריטש, נדפס ב*מגיד מראשית אחרית*).

טו בראשית רבה יז, ז.

לעתיד לבוא נזכה ל"שיר חדש", בגאולה שאינה מולידה עוד גלות. אז מולידה המלכות נשמות חדשות, נשמות של גאולה – לא עוד נשמות שיורדות לעולמות התחתונים, "שמות בארץ", אלא נשמות שכולן נקראות בשם הוי' עצמו, "שמע ישראל הוי' אלהינו [הוא שמנו] הוי' אחד"

תּוּשְׁבְּחָן וְשִׁירָתָא קַמֵּיהּ בֵּין לְעֵילָּא בֵּין לְתַתָּא, וְאִי תֵּימָא דְּאִינְהוּ מְנַּרְמְיָיהוּ (ד"א ל"ג הוו) אָמְרֵי שִׁירָתָא דָּא, הָכִי הוּא וַדַּאי דְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, אֲבָל הַנֵּי, אֲרוֹנָא הֲוָה עַל גַּבַּיְיהוּ, וְכֵיוָן דַּאֲרוֹנָא אִשְׁתְּקִיל עֲלַיְיהוּ וְשַׁוְיוּהָ לְעֵילָּא אִינּוּן שְׁרִירוּ (נ"א לא שכיכו מ)שִׁירָתָא, דְּהָא כֵּיוָן דְּאִתְנְטִיל מִנַּיְיהוּ אֲרוֹנָא הֲווּ נָּעֲנָן כְּאוֹרַח שְׁאָר פָּרוֹת דְּעַלְמָא וְלָא אָמְרוּ שִׁירָתָא. וַדַּאי אֲרוֹנָא דְּעַל גַּבַּיְיהוּ עָבִיד לוֹן לְזַמָּרָא.[א]

הזהר בפרשה מחבר בין **"מזמור שירו להוי' שיר חדש"**[ב] ל**"וישרנה הפרות בדרך"**[ג], העולים יחד 25 פעמים 127, "שני חיי שרה" בפרשתנו! (25 היינו **"כה"**, סוד רוח הקדש של המלכות, העולה עד כתר מלכות דאצילות, כמבואר בסמוך במאמר).

אדמו"ר האמצעי מבאר[ד] שהארון שעל הפרות הוא המלכות דאצילות שעל גבי הנבראים התחתונים (החל מארבעה מחנות שכינה, המופיעים בבית המקדש ב־**יב** בקר שעליהם עומד ה"ים של שלמה"). השירה של המלכות היא "העלאת מ"ן לעלות על ידי השיר להדבק שכינה, בעלה" ו"כאשר המלכות עולה בשיר ושבח" אז גם הנבראים שתחתיה "עולים בשיר ממילא ומאליהם, ולא מצד עצמם כלל, רק מפני שהשכינה עליהם עולה בשיר גם הם משוררים" (ורמז לשירת הפרות מכח המלכות: ממוצע כל תבה ב"**וישרנה הפרות בדרך**" הוא **מלכות**!). הדרך העולה בית אל, אל מקום הקדש והמקדש, היא דווקא דרך ממילא, בטבעיות וללא מודעות עצמית — בבטול אמתי של עולם האצילות, אליו עולה כאן המלכות (וכמבואר בהמשך הזהר).

בעוד שבעולם הזה בכל גאולה יש "שירה", לשון נקבה, משום שהגאולה חוזרת ומולידה גלויות נוספות, לעתיד לבוא נזכה ל"שיר חדש", בגאולה שאינה מולידה עוד גלות[ה]. אז מולידה המלכות נשמות חדשות, נשמות של גאולה — לא עוד נשמות שיורדות לעולמות התחתונים, "שמות בארץ"[ו], אלא נשמות שכולן נקראות

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעדי. ט"ו מרחשון תשפ"ד.

א זהר ח"א קכג, א־ב. תרגום: רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ. הַפָּסוּק הַזֶּה בְּאָרוּהוּ הַחֲבֵרִים שֶׁהַפָּרוֹת אָמְרוּ אוֹתוֹ, כַּכָּתוּב וַיְשַׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ, שֶׁהָיוּ אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וְאֵיזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ? מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שֶׁכָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, כֻּלָּם אוֹמְרִים שִׁירָה וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהֵם מֵעַצְמָם (ד"א היו) אוֹמְרִים אֶת הַשִּׁירָה הַזּוֹ — כָּךְ הִוא וַדַּאי! שֶׁזֶּהוּ סוֹד עֶלְיוֹן. אֲבָל שָׂלוֹ, הָאָרוֹן הָיָה עַל גַּבָּן. וְכֵיוָן שֶׁהָאָרוֹן נִשְׂקָל עֲלֵיהֶם וְשָׂמוּהוּ לְמַעְלָה, הֵן שָׁרוּ (נ"א: לא שככו מ)שִׁירָה, שֶׁהֲרֵי כֵּיוָן שֶׁנִּנְטַל מֵהֶן הָאָרוֹן, הָיוּ נוֹעוֹת כְּדֶרֶךְ שְׁאָר הַפָּרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה. וַדַּאי שֶׁהָאָרוֹן שֶׁעַל גַּבָּן עָשָׂה אוֹתָן לְזַמֵּר.

ב תהלים צח, א.

ג שמואל־א ו, יב.

ד ביאורי זהר על אתר. וזה לשונו: **פי' כי ידוע דבחי' מל'** דאצי' **אל אישה תשוקתה כו'**, וכתיב בה אלקים **אל** דמי לך כו' קארי תדיר לנהורא עילאה כו' כמ"ש בזהר, ווהו למען יזמרך כבוד ולא ידום כו' דבחי' מל' דאצי' הנק' כבוד ה' מזמרת ומשבחת תמיד בעלותה לפני ה' בבחי' **האצי'**, וענין השירה **הוא** בחי' העלאת מ"ן לעלות על ידי השיר להדבק בבעלה כו' כידוע. והנה הים העומד על י"ב בקר כו' ידוע שהוא בחי' מל' **דאצי'** הנק' ים של שלמה כו', וי"ב בקר הם ד' מחנות דמשם יפרד והיה לד' **ראשים** כו', מחנה מיכאל לדרום כו' כמ"ש בזהר ויקהל פקודי, **וכאשר** המל' עולה בשיר ושבח **אז** גם המרכבה דד' מחנות שתחתיה עולים בשיר ממילא ומאליהם **ולא** מצד עצמם כלל רק מפני שהשכינה עליהם עולה בשיר גם הם משוררים כו'. וזהו **וישרנה** הפרות דמרכבה די"ב בקר הנ"ל משום **דארונא** הוה על גביהו ומיד **דאתנטיל** מנייהו הוו נעאן כאורח **שאר** פרות כו', **פי' שאין** השיר שלהם **אלא** מחמת שהמל' משוררת **ולא** מצד עצמם כלל, על כן מיד **דאתנטיל** מנייהו **ארונא** הוו **כשאר** פרות כו' וד"ל.

ה שמות רבה כג, יא (וראה שה"ש רבה א, לו; מכילתא בשלח פרשת השירה א). וראה **בעתה אחישנה** ח"ג פ"ד עמ' רפב ואילך.

ו תהלים מו, ט. וראה ברכות ז, ב ("אל תקרי 'שמות' אלא

"אמונתו" של הצדיק היא בעצם אמונת אשתו

בשם הוי' עצמו ("סוד הוי' לירא'ו[ז]), "שמע ישראל הוי' אלהינו [הוא שמנו] הוי' אחד"[ח], נשמות ששורה עליהן המלכות דאצילות כפי שהיא עולה למעלה (כמו הארון על הפרות, כנ"ל).

הגילוי הזה רמוז בעוד דיוק ב"מזמור שירו להוי' שיר חדש", כפי שממשיך הזהר:

מִזְמוֹר. הָא אוֹקִימְנָא, וְאִתְמַר בְּכֹלָּא כְּתִיב מִזְמוֹר לְדָוִד אוֹ לְדָוִד מִזְמוֹר. וְהָכָא לָא אָמַר דָּוִד כְּלָל. אֶלָּא מִזְמוֹר דְּרוּחַ קוּדְשָׁא זַמִּין לֵיהּ לְזִמְרָא לֵיהּ לְזִמְנָא דְיוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא. וּכְדֵין שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ, כְּדֵין אִיהוּ חָדָשׁ, דְּהָא שִׁירָתָא כְּהַאי לָא אִתְמַר מִיּוֹמָא דְאִתְבְּרִי עָלְמָא.[ט]

אדמו"ר האמצעי ממשיך ומבאר[י] ש"מזמור לדוד" או "לדוד מזמור" היינו השראת כתר מלכות ("מזמור") על התפשטות המלכות בעולמות התחתונים בי"ע ("דוד"), אך כאן מדובר בשיר של המלכות עצמה (במדרגת כתר מלכות), כפי שהיא עולה באצילות. השיר הזה יתגלה דווקא בתחית המתים.

סוד תחית המתים

הזהר בפרשה עוסק ביחס בין חיי העולם הזה לחיים בתחית המתים, שתי מדרגות חיים הרמוזות בכפילות של "חיי שרה" — "ויהיו חיי שרה [בעלמא דין]... שני חיי שרה [לעתיד לבוא, בתחית המתים]"[יא]. בקבלה מבואר[יב] ש"לעתיד לבוא" (סוד עולם התחיה) שייך לבינה עילאה — מדרגתה העצמית של שרה אמנו, אמא עילאה[יג] (הנכללת באבא עילאה, שרה נכללת באברהם[יד]). שרה אמנו נמשלה ל"גפן פּוֹרִיָה"[טו], רמז גם לפרה אדומה — עליה נאמר "תבוא האם [החל מהאם הראשונה, שרה] ותקנח את צואת בנה"[טז] — שהיא סוד תחית המתים, הטהרה המוחלטת מטומאת מת (והיא נכללת באברהם אבינו שנרמז ב"פר אחד"[יז], כאשר ב"וישרנה הפרות בדרך" יש חיבור של לשון זכר ולשון נקבה[יח], רמז לפר ופרה — "**וישרנה**" אותיות **נוי שרה** ו"**וישרנה הפרות בדרך**" עולה ו"פ **אברהם**, **אברהם** פנים ואחור — וד"ל).

בשרש, תחית המתים באה ממדרגת האמונה, השייכת לצניעות של שרה (סוד ה"צניעותא", הכינוי בזהר לראש העליון של הכתר, רדל"א, שהוא סוד האמונה בנפש)[יט] —

'שֵׁמות'").

ז תהלים כה, יד.

ח דברים ו, ד.

ט זהר ח"א קכג, ב. תרגום: **מִזְמוֹר, הֲרֵי בַּאֲרְנָו, וְנִתְבָּאַר, וּבְכֹל כְּתוּב מִזְמוֹר לְדָוִד אוֹ לְדָוִד מִזְמוֹר, וְכָאן לֹא אָמַר דָּוִד כְּלָל. אֶלָּא מִזְמוֹר, שֶׁעֲתִידָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לְזַמֵּר אוֹתוֹ בְּזֶמֶן שֶׁיָּקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הֶעָפָר, וְאָז שִׁירוּ לַה' שִׁיר חָדָשׁ. אָז הוּא חָדָשׁ. שֶׁהֲרֵי שִׁירָה כָּזוֹ לֹא נֶאֶמְרָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.**

י וזה לשונו: **פי' בא לתרץ קושיא מה שבכל מקום נאמר מזמור לדוד פי' דרוח הקודש הוא בחי' כתר מל' שורה על דוד שהוא בחי' התפשטות המל', או לדוד מזמור דרוח הקודש שרתה עליו אח"כ כמ"ש במ"א, וכאן לא הזכיר אלא מזמור שהוא כתר מל' לבד, ותירץ עם מה שנזכר למעלה דשירתא דא דבחי' מל' עצמה הוא בעלותה בבחי' האצי' ולא של בחי' התפשטותה בבי"ע, ולכך המזמור עצמו הוא שמזמר ולא הזכיר מי המזמר כו' וד"ל וזהו שאמר דרוח הקודש זמין לזמרא לי' לזמן תחיית המתים לעתיד לבוא דוקא, ולא עכשיו כשהיא מסתתרת בבי"ע כו' וד"ל.**

יא בראשית כג, א.

יב ע"ח שט"ו פ"ה.

יג לקו"ת (האריז"ל) פרשת תולדות.

יד בחילוף **ב־ש** (באתב"ש) **שרה** היינו **ברה**, האותיות הפנימיות של **אברה**ם, שבתוך אותיות **א־ם**, בתוך הרחם (שנקרא "**אם**") של שרה אמנו עצמה (כאשר **ברה** היינו בנה בארמית, יצחק שהוא "בן לשרה" דוקא, ודוק).

טו תהלים קכח, ג. וראה זהר ח"א קטו, ב וביאורו במדור 'פניני זהר' וירא.

טז ע"פ תנחומא חקת ח. לפי זה, "האם" כאן היא שרה ("**האם**" עולה 46, **שרה** במ"ס, וכן עולה **רבקה** במ"ס, קשר עצמי בין שרה לרבקה) ו"בנה" הוא יצחק ("צואת בנה" היינו עשו שיצא מבנה יצחק, היצר הרע שבכל יהודי). **האם־שרה בנה־יצחק** עולה 816 **שפלות**, ח"פ **אמונה**, ד"פ (ממוצע כל תבה) **צדיק**. **האם־שרה צואת בנה־יצחק** עולה 1313, **תחית המתים** (הסוד המבואר בפנים)!

יז רש"י במדבר ז, כא.

יח רש"י שמואל־א ו, יב ("הרי תיבה זו אנדרוגינוס"). וראה עבודה זרה כד, ב.

יט כמבואר באריכות במדור 'פניני זהר' וירא, וש"נ.

בעבודת ה' הפנימית, תחית המתים היא קיום רצון ה' בחיות, הבא מתוך העליה מכל פרטי המצוות אל שמחת האמונה הטהורה (סוד הצחוק). הכל בסוד "חיי שרה" הנמשכים ב"**צחֹק עשה לי** [**תריג** מצוות התורה] אלהים"

בסוד "וצדיק באמונתו יחיה"[כג]. "אמונתו" של הצדיק היא בעצם אמונת אשתו ("אשת חיל עטרת בעלה"[כא], "כתר עליון איהו כתר מלכות"[כב], המדרגה המבוארת כאן, כנ"ל) — כך "**והאמֶן** [אותיות **אמונה**] בהוי' ויחשבה לו צדקה"[כג] האמור באברהם אבינו בא בעצם מכח שרה, אמונת שרה גורמת לצדקת אברהם (כאשר "ויחשבה" הוא על דרך "וישרנה", יחוד זכר ונקבה, כנ"ל).

תחית המתים לעתיד לבוא היא סוד יצחק אבינו (**יצחק** אותיות **קץ־חי**, שחייו הם משך החיים היהודיים הכי ארוך בתורה), "בן לשרה"[כד], שלעתיד לבוא נאמר לו "כי אתה אבינו"[כה], ו"אז ימלא שחוק פינו"[כו] (סוד יצחק־ישחק). כשמתבשרת שרה על לידת הבן היא צוחקת, צחוק־יצחק היוצא מסוד האמונה הכמוסה בצניעותה (רישא דלא ידע ולא אתידע, כנ"ל). זהו עומק דבריה "לא צחקתי כי יראה" — בהיותה "אשה יראת הוי' היא תתהלל"[כז] ("כי יראה") מתוך ה"לא", הבטול והצניעות שלה ("לא ידע ולא אתידע") נמשך הצחוק ("צחקתי")[כח]. גם ה' מאשר את דבריה — "לא כי צחקת", אכן, "צחקת" מתוך ה"לא" שלך, משם נמשך שרש נשמת יצחק אבינו.

בעבודת ה' הפנימית, תחית המתים היא קיום רצון ה' בחיות (ב"אבר חי", בלשון הבעל שם טוב[כט]), הבא מתוך העליה מכל פרטי המצוות אל שמחת האמונה הטהורה (סוד הצחוק)[ל]. הכל בסוד "חיי שרה" הנמשכים ב"**צחֹק עשה לי** [**תריג** מצוות התורה] אלהים"[לא] (הצחוק נמשך דווקא משם **אלהים**[לב], הרומז כאן לשם בעל המאמר — רבי **יוסי**), וד"ל.

כ חבקוק ב, ד. וראה תניא פל"ג (כדלקמן בפנים).
כא משלי יב, ד.
כב הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
כג בראשית טו, ו.
כד בראשית יח, י.
כה ישעיה סג, טז; שבת פט, ב.
כו תהלים קכו, ב.
כז משלי לא, ל.
כח צחוק זה הוא סוד בינה דרדל"א (תענוג עצמי הבא במורגש) הנמשכת מעצם האמונה בכתר דרדל"א (בסוד "התגלות עתיקא באמא" גם במדרגה זו), וד"ל.
כט כש"ט (קה"ת) אות טז. וראה פע"ח שער הלולב פ"ג.
ל כמבואר בתניא פל"ג: **תרי"ג מצות ניתנו לישראל בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה כלומר כאלו אינה רק מצוה אחת היא האמונה לבדה כי ע"י האמונה לבדה יבא לקיום כל התרי"ג מצות דהיינו כשיהיה לבו שש ושמח באמונתו ביחוד ה' בתכלית השמחה כאלו לא היתה עליו רק מצוה זו לבדה והיא לבדה תכלית בריאתו ובריאת כל העולמות הרי בכח וחיות נפשו בשמחה רבה זו תתעלה נפשו למעלה מעלה על כל המונעים קיום כל התרי"ג מצות מבית ומחוץ. וזהו שאמר באמונתו יחיה יחיה דייקא כתחיית המתים דרך משל כך תחיה נפשו בשמחה רבה זו**
לא בראשית כא, ו.
לב ראה קדושת לוי וירא ד"ה "צחוק עשה לי אלהים" (ונתבאר בשיעור מוצאי י"א חשון תשפ"ב).



ביאורי תפִלה

ברוך שאמר

כוונת 'ברוך שאמר' בסדר הדורות

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל. בָּרוּךְ שְׁמוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל אָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפִי עַמּוֹ... בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

"אמר רבי יוסי, יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום... כי קאמרינן בפסוקי דזמרא"[א], וכיון שתקנו פסוקי דזמרא תקנו ברכה לפניהם ולאחריהם, ברוך שאמר וישתבח[ב]. וכתב הטור[ג] "ברוך שאמר וכו' צריך לאומרו בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד וכתב בספר היכלות שיש בו פ"ז תיבות וסי' 'ראשו כתם **פז**' וכן הוא נוסח אשכנזים". וכתב הט"ז בשם תולעת יעקב[ד] "שבח זה תקנוהו אנשי כנסת הגדולה ע"פ פיתקא דנפל מן שמיא ומצאוהו כתוב בו ויש בו פ"ז תיבות וקבלו לאומרו מעומד" (סוד פ"ז תבות מבואר בדברי האר"י[ה], פ"ז הוא רמז מובהק ל**פ**סוקי ד**זמרא** ולשנה זו, **ת**הא **שנת פז**).

בברכת ברוך שאמר יש י"ג פעמים ברוך, כנגד י"ג מדות הרחמים[ו]. ומבואר בכוונות שברכה זו רומזת לכל סדר ההשתלשלות, מהראש העליון של הכתר, רדל"א (רישא דלא ידע ולא אתידע) ועד העולמות התחתונים.

'ברוך' בפרשות בראשית־נח

מתאים לפרש את ברכת ברוך שאמר, בדרך קרובה לפשט, על סדר ימות עולם.

חמשה 'ברוך' הראשונים שייכים למעשה בראשית (ופרשת בראשית), פותחים ב"ברוך שאמר והיה העולם" ומסיימים ב"ברוך עושה בראשית". ובפרט יש לפרש:

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. היינו המאמר הראשון, "בראשית נמי מאמר הוא"[ז], המאמר הכולל את כל עשרה המאמרות[ח] (ורמוז בלשון המשנה "במאמר אחד יכול להבראות"[ט], היינו המאמר הכולל), ונקרא "מאמר סתום" (לעומת "מאמר פתוח")[י]. בעומק, זו בריאת הכל בבחינת

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי רשימת הרב ז' חשון תשפ"ז.

א שבת קיח, ב.

ב רי"ף ברכות כג, א.

ג או"ח סי' נא.

ד תולעת יעקב, סדר תפלות החול, ומביא זאת בשם אור זרוע (הכוונה לספר אור זרוע של רבי דוד בן יהודה החסיד, נכד הרמב"ן).

ה שער הכוונות דרושי תפלת השחר דרוש א. פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ד. וראה שיעור ז"ך תשרי תשע"ב פ"ח.

ו פירוש סדר התפלה לרוקח. ומבואר בדברי האר"י.

ז ר"ה לב, א; מגילה כא, ב.

ח ראה לקו"מ תנינא יב. וראה **מעין גנים** שמות פרשת תצוה.

ט אבות פ"ה מ"א.

י שבת קד, א (וראה בחדושי אגדות למהרש"א שם).

ה'יכולת' הפשוטה של הקב"ה. "ברוך שאמר והיה העולם" בלשון עבר (לעומת המשך הברכה בלשון הווה כדלקמן) כיון שזו מדרגת רדל"א (כמבואר בכוונות) עליה נאמר "מה לפנים"[יא] (למעלה ממעשה מרכבה, כמבואר במשנה חגיגה[יב]).

בָּרוּךְ הוּא. בריאה בנסתר (כמו "ועבד הלוי הוא"[יג], "הוא דא עתיקא"[יד]).

בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. היינו תשעה המאמרות הגלויים הפותחים ב"ויאמר אלהים" ("אומר ועושה") החל מהמאמר "יהי אור"[טו] ואילך. כאן יש לשון עשיה כיון שהמאמר הוא גלוי, כמו האור שענינו גילוי. סוד **אמר** הוא ראשי תבות **א**ור **מ**ים **ר**קיע (והוא סוד העבור)[טז]. כאן המעבר ללשון הווה, כיון שהמאמר של ששת ימי בראשית קיים תמיד, "לעולם הוי' דברך נצב בשמים"[יז] (מאמר "יהי רקיע" נצב להחיות את השמים, כדברי הבעל שם טוב[יח]).

בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם היינו גזרת ה' על אדם הראשון, ביום הששי של ששת ימי בראשית, "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות"[יט].

בָּרוּךְ עוֹשֶׂה בְרֵאשִׁית היינו המשך קיום העולם, ותיקון העולם (עושה לשון תיקון) גם לאחר החטא (כאשר בעקבות החטא נפלו העולמות ב־י"ד דרגות־ספירות כנודע).

בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. שני 'ברוך' אלו שייכים לפרשת נח[כ], גילוי רחמי ה' על הארץ ועל הבריות בהשארת נח וביתו ובחדוש העולם לאחר המבול. יש רחמים על הארץ ויש רחמים על הבריות, כמודגש בפרשת נח שתחלה "השחית כל בשר את דרכו על הארץ"[כא], ואז המבול השחית כל בשר ואת הארץ עצמה[כב], ולבסוף התעוררו רחמים על הארץ ועל הבריות, "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים [ופירש"י שמדת הדין, 'אלהים', נהפכה למדת הרחמים] אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל חַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה [מרחם על הבריות, כולם בשוה נח ובניו והחיות] וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ [מרחם על הארץ]"[כג], וכן בברית הקשת "והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ"[כד]. מדת הרחמים נחוצה לארץ דווקא, שבה יש את החטא, ולא לשמים ("כעצם השמים לטהר"[כה], ואילו סוד הקשת היא רחמי ה' מן השמים על הארץ, "בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן"[כו]).

מאברהם עד משיח

בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. כנגד האבות והשבטים (מפרשת לך לך עד סיום ספר בראשית). באברהם, אבינו הראשון, נאמר "אל תירא אברם [מדת היראה, 'לירא'] שכרך הרבה מאד"[כז].

בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. כנגד מתן תורה (בספר שמות). התורה היא נצחית ("תורת משה" המיוחד במדת הנצח[כח]) ובה מתגלה השם יתברך כ"חי לעד וקים לנצח". יש שתי בחינות של 'חי', 'חי בעצם' ו'חי להחיות', ושתיהן שייכות לתורה, "תורת חיים"[כט] שבלימודה נאמר "כי חיים הם למוצאיהם"[ל] ופירשו חז"ל "למוציאיהם בפה"[לא]

יא חגיגה פ"ב מ"א.
יב שם.
יג במדבר יח, כג. וראה זהר ח"א קנד, ב, המבואר בלקו"ת קרח נה, ב.
יד זהר ח"ג קעח, ב.
טו בראשית א, ג.
טז זהר ח"ב קסז, א. ע"ח שי"א פ"ו. ובכ"מ.
יז תהלים קיט, פט.
יח תניא שער היחוד והאמונה פ"א.
יט בראשית ב, יז.
כ נמצא שיש כאן חמשה ברוך בפרשת בראשית ושני ברוך בפרשת נח, סוד חלוקת ז־ה־ב.
כא בראשית ו, יב.
כב בראשית ו, יג ופירש"י שם.
כג בראשית ח, א ופירש"י שם.
כד בראשית ט, יג.
כה שמות כד, י.
כו בראשית ט, יד.
כז בראשית טו, א.
כח מלאכי ג, כב. וראה זהר ח"א כא, ב; ספר **הנפש** פי"א.
כט ברכת "שים שלום".
ל משלי ד, כב.
לא עירובין נד, א.

(ההוצאה־יציאה היא להחיות אחרים).

בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל. במשך כל תולדות עמנו, בירידות־גלויות שלנו עד לעקבתא דעקבתא דמשיחא. וכמו שאומרים בתפלת עננו, על כל צרה שלא תבוא על הצבור "כי אתה הוי' העונה בעת צרה פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה. בא"י העונה לעמו ישראל בעת צרה".

בָּרוּךְ שְׁמוֹ. שייך לימות המשיח, "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו [ברוך שמו] אחד"[לב], "שמו" היינו התגלותו לעיני כל חי, כאשר מתגלה "שמו של משיח"[לג] הנקרא בשם ה', "וזה שמו אשר יקראו הוי' צדקנו"[לד]. ורמז: **משיח** = **הוא שמו** ("הוא שמו" נאמר תחלה באדם הראשון לפני החטא, "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו"[לה] — אז היה אדם ראוי להיות משיח ולגלות את אחדות ה' כמו שהיה קודם בריאת העולם [לפני הצמצום], "עד שלא נברא העולם [לשון העלם והסתר אלהות] היה הוא ושמו בלבד"[לו]).

רמז עד אחד

שני המספרים העיקריים בברכת ברוך שאמר (כמפורש בספרי ההלכה והקבלה) הם **פז** תבות, "ראשו כתם פז"[לז], ומתוכן **יג** תבות 'ברוך'. כלומר, יש כאן חלוקה של **פז** ל־**עד אחד**, **אחד** תבות 'ברוך' ועוד **עד** תבות. והנה **עַד אחד** פירושו אפילו אחד (כמו "ולא נשאר בהם עד אחד"[לח]), רמז למדרגה לפני ה'אחד', כלשון ספר יצירה "ולפני אחד מה אתה סופר"[לט], והיינו רדל"א (כוונת "ברוך שאמר" כנ"ל), הראש העליון שלפני כל 'מספר' (ולכן הוא אינו נודע בעצם).

באופן נוסף, אפשר לנקד **עֵד אחד**, הקב"ה הוא "עד אחד" (למרות שבבשר ודם עד אחד לא נאמן) כשם שהוא דיין אחד ("הדן יחידי לבאי עולם"), "הוא אל... הוא הדיין הוא עד"[מ]. ועוד, **עד** ראשי תבות **עד דיין** (כמו הרבה זוגות מושגים שהשני 'יוצא' מהאות השניה של הראשון), וממילא **עד אחד** הוא **עד דיין אחד**. כל זה רומז לפסוק "**שמע** ישראל הוי' אלהינו הוי' **אחד**" שיש בו אותיות **ע־ד** רבתי, עדות על "אחד".

ואחרון חביב: **עד אחד** = **אבי־עד** (**אבי** = **אחד**). זהו רמז משיחי שכן אביעד הוא אחד משמותיו של המשיח (שיבוא במהרה בימינו בשנת תשפ"ז היא **ת**הא **שנת אביעד**), "ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור **אבי עד** [כן הוא בספרים מדויקים[מא]] שר שלום"[מב]. עַד של אבי־עד פירושו נצח, כתרגום יונתן "קים לעלמא", "אבי הנצחיות" (פירוש המלבי"ם) כלומר מקור ושרש הנצחיות בישראל, "נצח ישראל" המתגלה במלכות בית דוד. **אבי עד** רמוז בברכת ברוך שאמר עצמה, "חי ל**עד** וקים לנצח", שהתפרש לעיל על מתן תורה. ועוד רמזים יפים: ראשי התבות **חי ל**עד **וקים ל**נצח = **עד**, וכך יש כאן פעמיים **עד** (שני עדים), כאשר **עד עד** = **נצח**. נמצא ש**חי לעד וקים לנצח** = **נצח נצח** ועוד אותיות **יקים**, רמז לפסוק "נביא מקרבך מאחיך כמני יקים לך הוי' אלהיך אליו תשמעון"[מג] היינו נבואת משה רבינו (החל ממתן תורה), משה בחינת נצח ונבואתו נצחית וממשיכה בבאים אחריו ("וגם בך יאמינו לעולם"[מד], בנביאים כמוך[מה]).

לב זכריה יד, ט.
לג פסחים נד, א; נדרים לט, ב.
לד ירמיה כג, ו.
לה בראשית ב, יט.
לו פרקי דרבי אליעזר פ"ג.
לז **ראשו כתם פז** ועוד **ברוך שאמר והיה העולם** (**ז** תבות, **הוי'** אותיות) = 2000, **ב** רבתי של **ב**ראשית. ראשי התבות (**רכפבשוה**) = 613, שלמות **תריג** מצוות התורה. שאר האותיות = 1387 = **חכמה** (73) פעמים **חכמה** במספר קטן (19), כאשר **חכמה** במילוי (מילוי יודין דחכמה), **חית מם כף הי** = 613.
לח שמות יד, כח. וראה פירוש ראב"ע שם.
לט היינו אפס שלפני אחד. אפס נוטריקון **אין תפיסה**.

מ אבות פ"ד מכ"ב.
מא כן הוא בכתר ארם צובא, וכן מוכח בסנהדרין צד, א ("יבוא חזקיהו שיש לו שמונה שמות... פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום"). לכל ענין שמות המשיח – ראה בהרחבה בשיעור כ"ד חשון תשע"ב.
מב ישעיה ט, ה. השם אביעד הוא כנגד "רוח דעת ויראת ה'" הנאמר במשיח (ישעיה יא, ב).
מג דברים יח, טו.
מד שמות יט, ט.
מה רש"י שם (ע"פ המכילתא).

הסיפור החסידי

רבי צבי הירש משרת | שידוך בצחוק

רבי צבי הירש 'משרת' מרימנוב, נולד לרבי יהודה לייב כץ ורעייתו שפרינצא. בגיל עשר התייתם משני הוריו, ונמסר לחייט שיגדלו בתמורה לעזרתו במלאכה. בגיל 15 נמשך לחסידות ונסע לרבי אברהם משה מפשעווארסק, ששלחו לרבי מנחם מענדיל מרימנוב ללמוד ממנו. לבד מרבו לא הכיר בו כמעט איש, והוא נחשב למשרת פשוט. הרימנובער הורה לתלמידיו ללכת אחר פטירתו לרבי צבי הירש, אך רבי צבי הירש עצמו מאן להתנהג באדמו"רות ונסע לחצר ידידו רבי נפתלי מרופשיץ. לאחר פטירת רבי נפתלי בשנת תקפ"ז, עדיין לא מינו חסידי רימנוב ממשיך, והעדה התנהלה על ידי זקני החסידים. כשחזר רבי צבי הירש לרימנוב הכתירוהו כאדמו"ר וחסידים רבים ואף אדמו"רים נסעו אליו. נסתלק ביום ל' בחשוון. נקבר ברימנוב, בסמוך לאוהל רבו רבי מנחם מענדיל.

אצל רבי צבי הירש הכהן מרימנוב שירת נער אחד בביתו במשך כמה שנים. יום אחד, בעיצומו של החורף, כשהשלג כיסה הכול והקור היה עז מנשוא, אמר הרב למשרתו: "צא מביתי, כי אין לי עוד חפץ בך".

פרץ הנער בבכי ואמר: "לאן אלך בעת כזו?". גם הגבאים המשמשים את הרב הפצירו בו לרחם על הנער, שהרי לאן ילך ביום סגריר כזה? אך הרב עמד על דעתו: "ילך הנער מביתי ומעירי, ולא יכירנו עוד מקומו. מה לו בביתי, אם איני רוצה בו?". בלית ברירה עזב הנער את בית הרב ויצא לדרך, אל עיר אחרת.

דרכו הביאה אותו אל פונדק בכפר הסמוך. הוא ביקש מבעלת הבית רשות ללון שם לילה אחד, ולמחרת ימשיך בדרכו. נכמרו רחמיה עליו והיא נעתרה לו. טיפס הנער אל מעל התנור, שכב ונרדם. גם בעלת הבית הלכה לישון, ובעלה לא היה אז בבית.

באותו לילה עברו בכפר סוחרים וסרו אל הפונדק. הם העירו את בעלת הבית וביקשו שתכין להם משתה ואוכל. אכלו ושתו והשתכרו. עשירים גדולים היו, והונם רב. כטוב לבם ביין, התחילו לחפש בכל פינות הבית, אולי ימצאו מישהו לשמוח ולהשתעשע עמו. מצאו את הנער ישן בירכתי התנור, העירו אותו משנתו, נתנו לו מהמנות שלפניהם, והוא אכל ושתה עמם. ובעלת הבית הודתה לה' על שזימן לה אנשים שתרוויה מהם כסף רב.

"הגידי נא לנו", שאלו הסוחרים, "היש לך בן או בת?". "יש לי בת צעירה", ענתה, והראתה להם את בתה. פנו הסוחרים אל הילדה ואמרו: "הרוצה את בחתן הזה? אם כן, אנחנו מוכנים לערוך לכם משתה וחתונה".

הנערה כמעט לא הבינה את דבריהם. ואמה, שרצתה שיימשך המשתה וימשיכו לקנות, דיברה על לבה שתסכים להינשא לנער, כאילו אין זה אלא משחק. הסוחרים הוציאו את תוכניתם אל הפועל וערכו חתונה כהלכתה, והנער המשרת קידש את הילדה כדת וכדין. בעיני בעלת הבית לא היה כל זה אלא צחוק. כשסיימו, שילמו את המגיע מהם ונסעו לדרכם.

נערך ע"י יהודה הס.

כעבור כמה שעות שב בעל הפונדק מדרכו. אשתו מיהרה לספר לו על הכסף הרב שהרוויחה מן הסוחרים הנכבדים שבאו בלילה, ועל מעשיהם המוזרים: הם ערכו חתונה לבתם עם נער עני שמצא מחסה תחת קורת גגם.

כששמע זאת נחרד בעל הפונדק וחרה לו מאוד, שמא יש בצחוק הזה קידושין של ממש? הוא קרא לנער ושאל אותו מאין בא, מה מעשיו ומה הביא אותו לכאן. סיפר לו הנער את כל אשר קרה לו עם הרב היושב בעיר הסמוכה: כיצד שירת אותו נאמנה, וכיצד גירש אותו הרב פתאום מביתו ושלח אותו לנפשו.

בבוקר רתם בעל הפונדק את עגלתו ונסע עם הנער אל עיר הרב. כשהגיע אל מפתן הבית, קידם הרב את פניו בברכת שלום וקרא: "מזל טוב! מזל טוב!". ואמר לו הרב: "ראיתי שבתך הילדה היא בת זוגו של הנער הזה, ולא ידעתי כיצד יקרה הדבר. שהרי אתה איש אמיד, ולא במהרה תתרצה לתת את בתך לבן עניים כמוהו. מי יודע? אולי תצטרך גם אתה להיעשות עני? לכן שילחתי אותו מעל פניי, ועתה כבר נעשה הדבר: הוא חתן לבתך, והכול ננמר בכי טוב. אל ירע בעיניך ואל ייפול לבך, כי ה' ציווה, ומי יפר? ומעצמך תוכל לשער מי היו אותם סוחרים שערכו את החתונה...".

(סיפורי אנשי שם)

רבי צבי הירש מתגלה כאן כשדכן מופלא, היודע לזווג זיווגים למשוך בחוטי המציאות ומה שלמעלה ממנה. אך מהו סוד כוחו בכך?

רבי נחמן מברסלב אומר בליקוטי מוהר"ן, כי "שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" — ראשי תיבות **שידוך**. הכח לעשות שידוכים, אם כך, בא מכח הכהונה, ורבי צבי הירש היה בבחינת כהן גדול — הן ביחוסו, הן בהנהגתו המלכותית, ובעיקר בצדקותו.

שייכות הכהן הגדול לשידוכים וחיבורים בין נשמות, מתבטאת היטב בדברי חז"ל על אהרן הכהן: אהרן הוא המנהיג היחיד שכאשר הסתלק בכו האנשים והנשים כולם. זאת מפני שאהרן עשה שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. אהרן, האב־טיפוס של יועץ נישואין, מתגלה על פי דברי רבי נחמן כשדכן — כך שמלבד אהבת השלום יש כאן גם לקיחת אחריות: הוא דאג לשידוך, וכעת גם לשלום הבית שהוקם. גם רבי צבי, דאג בסיפורנו לכל התהליך — מהצעת השידוך וסעודת החתונה, ועד לשלום בין החתן לחותנו.

חיבורים של אהבה

כפי שרמוז בפסוק, חיבור בין נשמות הוא פעולה של דעת. אך לכהן יש כח יסודי יותר, בעזרתו נפעל החיבור הזה: בכח אהבתו לשני בני הזוג, הוא מקרין עליהם אור המביא אותם לאהוב זה את זו. בחז"ל מתואר כי אהרן שינה מן האמת כדי להשלים בין הניצים, ותיאר לכל אחד עד כמה השני אוהב אותו ומתגעגע אליו.

השינוי הזה אינו שקר, אלא גילוי האמת הפנימית שפעלה על האנשים. האהבה שלו היתה כה גדולה, שהוא יכול לגלות את האהבה שיש בכל אחד לאדם שהוא רב איתו. כך גם רבי צבי הירש ושלוחיו השמימיים — הם העמידו פני שיכורים, אנשים שאי אפשר להבין את מעשיהם, אך בפעל פעל מאכפתיות גדולה שנחשפה לבסוף, והביאה לחיבור ושלום בין איש לאשתו.

(ע"פ שיעור י"ד אב, ע"ז)

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

השתתפות של אינם יהודים בפעילות

ברוך ה' הפעילות שלנו במקום השליחות מתרחבת, ומגיעים עוד ועוד אנשים.
אחת הבנות שהגיעה 'נדלקה' על החסידות שלימדנו וממש התרגשה מהעניין. שבוע אח"כ היא הגיעה לשיעור הכנה ליום כיפור שבעקבותיו צמה את כל יום כיפור לראשונה בחייה. רק לאחר מכן התברר לנו שהיא אינה יהודיה וגם לא מעוניינת בגיור לפי דבריה. ישנה אצלנו התלבטות קבועה מה לעשות עם חבר'ה כאלה. מצד אחד יש רצון חזק לתת להם חסידות ויהדות, מהפכה הרביעית וכו'. ומאידך, אנחנו לפעמים מרגישים שיש כאן ערבוב לא בריא וטשטוש שעלול אף להביא להתבוללות. לצערנו יש מצבים בהם נושא ההבדל בין יהודי לגוי לא 'על השולחן' כדי לא לפגוע וכו' ואז נוצרים קשרים בין סטודנטים יהודים לשאינם כאלו דווקא מתוך השיעורים והמפגש.
נשמח להכוונה ועצה.

מענה:

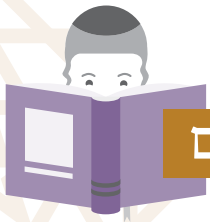
שמחתי על הדו"ח, כה לחי, "מחיל אל חיל"! לגבי אותה אחת (וכל כיוצא בה) צריך לשבת אתה ולשים את הכל על השלחן, שאם יש לה רצון אמיתי להתקרב לה' לתורתו ולעמו אז עליה להתחיל בתהליך גיור כהלכה (ושאנחנו נתמוך בה בע"ה), אך אם לא, זה יוצר בלבול שעלול להביא לידי התבוללות וזו תופעה שלילית בעליל. אם היא רוצה להיות מחסידי אומות העולם גם זה טוב מאד, וזה מצדיק לימוד והעמקה בתורה אך לא קיום מצות המיוחדות לעם ישראל, כמו לצום ביום כפור (או שמירת שבת כו'). צריך גם שיהיה ברור לכל שהיא אינה יהודיה ומצדה להסביר לה שלא תסכים לצאת עם בחור יהודי.
וכמובן שהכל בדרכי נעם ורצון לקרב אותה לאמת לפי הכלים שלה...
ברכת הצלחה בכל!

גירושין

נחשפתי הרבה לתורות של הרב על זוגיות, וכמה היא משמעותית, פנימית ומשפיעה. לצערי, ההורים שלי התגרשו כשהייתי צעיר. איך ילד יכול להתמודד עם הפירוד בנפש בין הכוח של האמא והאבא? ובכלל, איך קורה שהקב"ה מביא נשמות לעולם מקשר לא פנימי ועמוק?

מענה:

יש להתיחס לאבא ואמא (שיש מצוה לכבד כל אחד מהם בפני עצמו) כשתי נשמות, כל אחת עם המעלות שלה, שה' זיווג לפרק זמן מסוים כדי להביא לעולם נשמות טובות מיוחדות שרק כך היו יכולות לרדת לעולם הזה.



אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַפָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

פְּשָׁלִיחוּת בְּאַשְׁלָמַה

שָׁלוֹם יְלָדִים!

בְּפָרָשָׁה מְסֻפָּר בַּאֲרִיכוּת עַל יְצִיאַת אֱלִיעֶזֶר, עֶבֶד אַבְרָהָם, לְחָרָן לִשְׁלִיחוּת מְיֻחֶדֶת — מְצִיאַת אִשָּׁה לְיִצְחָק. זוֹ שְׁלִיחוּת לֹא פְּשׁוּטָה. אֱלִיעֶזֶר יוֹצֵא לְאֶרֶץ זָרָה רְחוֹקָה כְּשֶׁעָלָיו לְאַתֵּר בָּהּ מִישֶׁהִי שֶׁתַּעֲמֹד בַּצַּפִּיּוֹת שֶׁל אֲדוֹנוֹ הַצַּדִּיק. אֲרִיכוּת הַסִּפּוּר גַּם מֻכְפֶּלֶת. כַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ אֱלִיעֶזֶר אֶל בֵּית בְּתוּאֵל בְּחָרָן, הוּא חוֹזֵר בְּאָזְנֵי מְאָרְחָיו עַל כָּל פְּרָטֵי הַסִּפּוּר מִתְּחִלָּתוֹ — עַל הַשְּׁבוּעָה לַאֲדוֹנוֹ, תְּלָאוֹת הַדֶּרֶךְ, הַמִּפְגָּשׁ עִם רִבְקָה, הַמִּבְדָּק שֶׁעָרַךְ וְהַתּוֹצָאָה הַמֻּצְלַחַת שֶׁקִּבֵּל.

לְשֵׁם מַה כָּל הָאֲרִיכוּת הַזּוֹ? מִסְתַּבֵּר שֶׁיֵּשׁ בַּסִּפּוּר רַעְיוֹן שֶׁחָשׁוּב לְהַדְגִּישׁ אוֹתוֹ וְלִלְמֹד מִמֶּנּוּ.

אָנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ

נַתְחִיל עִם חִידָה: כַּמָּה פְּעָמִים מָזְכָּר לְדַעְתְּכֶם שְׁמוֹ שֶׁל אֱלִיעֶזֶר בַּפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ? הַפַּעַם זוֹ לֹא גִּימַטְרִיָּא, פָּשׁוּט דַּפְדְּפוּ וְסִפְרוּ. אוּלַי תֶּפְתְּעוּ, אֲבָל עִם כָּל הָאֲרִיכוּת שֶׁבִּדְבָרָיו, הַתְּשׁוּבָה הִיא... אֶפֶס! שְׁמוֹ שֶׁל אֱלִיעֶזֶר לֹא מוֹפִיעַ בְּכָל הַפָּרָשָׁה אֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת! הוּא נִקְרָא רַק "הָעֶבֶד". נִרְאֶה כְּאִלּוּ אֵין לוֹ אִישִׁיּוּת מִשֶּׁל עַצְמוֹ, עִם שֵׁם אוֹ כִּנּוּי, אֶלָּא רַק תַּפְקִיד. גַּם כַּאֲשֶׁר הוּא מַצִּיג אֶת עַצְמוֹ בִּפְנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ שֶׁל רִבְקָה, הוּא בּוֹחֵר בַּמִּלִּים "עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי".

מַכִּירִים אֶת הַמּוֹרִים שֶׁפּוֹנִים אֲלֵיכֶם בְּשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה? אוֹתִי זֶה מַרְגִּיז בְּדֶרֶךְ כְּלָל. אָז מָה אִם אָח שֶׁלִּי לָמַד אֶצְלְכֶם לִפְנֵי שָׁלֹשׁ שָׁנִים. אָחִי הוּא אָחִי וַאֲנִי הוּא אֲנִי, יֵשׁ לִי שֵׁם! אֲנִי אוֹהֵב שֶׁפּוֹנִים וּמִתְיַחֲסִים אֲלַי בְּאֹפֶן אִישִׁי, וְקוֹרְאִים לִי בִּשְׁמִי הַפְּרָטִי. פְּנִיָּה בְּצוּרָה עֲקִיפָה נַעֲשֵׂית רַק כְּשֶׁאֵין בְּרֵרָה, כְּמוֹ הַמַּצִּיל בְּחוֹף הַיָּם שֶׁקּוֹרֵא בָּרַמְקוֹל: "הֵי, אַתָּה שָׁם עִם הַמָּצוֹף הַצָּהֹב..."

הַאִם תָּמִיד אָנוּ מַעֲדִיפִים דַּוְקָא יַחַס כָּזֶה? אוּלַי זֶה מַפְתִּיעַ, אֲבָל לִפְעָמִים לֹא. לִפְעָמִים אָנוּ מַעֲדִיפִים שֶׁיַּכִּירוּ אוֹתָנוּ דַּוְקָא בְּתוֹר בַּעֲלֵי תַּפְקִיד.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

בַּחֲסִידוּת נִקְרֵאת תְּכוּנָה זוֹ **בִּטּוּל**. הָאָדָם אֵינוֹ מַחְשִׁיב אֶת עַצְמוֹ, מִשּׁוּם שֶׁאֶת כָּל הַחֲשִׁיבוּת הוּא מְיַחֵס לְמִי שֶׁמֵּעָלָיו, לְמִי שֶׁאֵלָיו הוּא בָּטֵל. כַּאֲשֶׁר הָאָדָם בָּטֵל לַה', הוּא מִתְאַחֵד עִמּוֹ וְנַעֲשֶׂה חֵלֶק מִמֶּנּוּ, וּבְכָךְ מְגַלֶּה שֶׁהוּא "חֵלֶק אֱלוֹ־הַ מִמַּעַל מַמָּשׁ"! אֵצֶל אֱלִיעֶזֶר, שֶׁהָיָה כָּל כָּלוֹ מָסוּר לַתַּפְקִיד שֶׁהִתְבַּקֵּשׁ לְבַצֵּעַ וְהִזְדַּהָה עִם אַבְרָהָם וְעִם הַשְּׁלִיחוּת שֶׁמָּסַר בְּיָדָיו, בָּא הַדָּבָר לִידֵי בִּטּוּי אֲפִלּוּ בְּגַשְׁמִיּוּת — תְּוֵי פָּנָיו נַעֲשׂוּ דּוֹמִים לְשֶׁל אַבְרָהָם, עַד שֶׁבְּבֵית בְּתוּאֵל טָעוּ לַחְשֹׁב שֶׁהוּא עַצְמוֹ אַבְרָהָם.

לִהְיוֹת יְדוּעִים שֶׁלָּנוּ בַּאֲמִתִּיּוּת

אָז מַה זֶּה אוֹמֵר? שֶׁמִּי שֶׁבָּטֵל מְאַבֵּד בְּכָךְ מַשֶּׁהוּ מֵעַצְמוֹ? כְּבָר אֵין לוֹ אִישִׁיּוּת, עִם רְגָשׁוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת מִשֶּׁל עַצְמָהּ? הַתְּשׁוּבָה הִיא כֵּן וְהַתְּשׁוּבָה הִיא גַּם לֹא, כִּי זֶה תָּלוּי בְּאֵיזוֹ אִישִׁיּוּת מְדֻבָּר אֶצְלִי.

בְּסֵפֶר הַתַּנְיָא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אַדְמוֹ"ר הַזָּקֵן שֶׁלְּכָל יְהוּדִי יֶשְׁנָן שְׁתֵּי נְפָשׁוֹת — נֶפֶשׁ אֱלֹקִית וְנֶפֶשׁ טִבְעִית־בַּהֲמִית. הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית הִיא הָאִישִׁיּוּת שֶׁלִּי שֶׁרוֹצָה רַק אֶת ה' וַחֲפֵצָה לְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ, וּבְכָל הָרְצוֹנוֹת. אֲבָל יַחַד עִמָּהּ קַיֶּמֶת בְּתוֹכִי גַּם נֶפֶשׁ בַּהֲמִית, וְגַם הִיא חֵלֶק מֵהָאִישִׁיּוּת שֶׁלִּי, וְהִיא רוֹצָה אֶת עַצְמָהּ בִּלְבַד — שֶׁיִּהְיֶה **לִי** נוֹחַ, שֶׁיִּהְיֶה **לִי** מְעַנְיֵן, שֶׁיִּהְיֶה **לִי** כֵּיף, הָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה **לִי**. כַּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹצֶה לִהְיוֹת בָּטֵל לַה', בָּאִים הָרְגָשׁוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת מֵהַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית וּמַפְרִיעִים לִי לְהִתְקַשֵּׁר אֵלָיו בְּרְצִינוּת. בָּרוּר, אֵיךְ אוּכַל לְזַנֵּק בַּבֹּקֶר מֵהַמִּטָּה, לָקוּם וְלָלֶכֶת לְתַלְמוּד תּוֹרָה, אִם כָּרֶגַע כָּל כָּךְ נֶחְמָד וְנָעִים לִי לְהִשָּׁאֵר תַּחַת הַשְּׁמִיכָה הַמְּחַמֶּמֶת? אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְסַלֵּק מַחֲשָׁבוֹת לֹא־טוֹבוֹת עַל חָבֵר שֶׁמַּצִּיק לִי כָּל הַזְּמַן בַּהַפְסָקוֹת וּלְנַסּוֹת לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת? אָז מֵרְגָשׁוֹת כָּאֵלּוּ אֲנִי בֶּאֱמֶת רוֹצֶה לְהִפָּטֵר. מַחֲשָׁבוֹת כָּאֵלּוּ אֲנִי רוֹצֶה שֶׁלֹּא תִּהְיֶנָּה. לָכֵן הַתְּשׁוּבָה לַשְּׁאֵלָה הִיא: כֵּן! אִישִׁיּוּת כָּזוֹ אֲנַחְנוּ לֹא רוֹצִים!

אֲבָל אֶת הָרְגָשׁוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת הַטּוֹבִים שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית אֲנַחְנוּ רוֹצִים בְּהֶחְלֵט. זוֹ הָאִישִׁיּוּת הָאֲמִתִּית שֶׁל הַיְהוּדִי. כְּכָל שֶׁאָנוּ יוֹתֵר בְּטֵלִים לַה', מִתְעַצֶּמֶת אִישִׁיּוּת זוֹ וּמִתְחַזֶּקֶת. אֲנִי כְּבָר חֵלֶק מֵה', וְלָכֵן הַתְּשׁוּבָה הִיא: לֹא!



לֹא רַק שֶׁאֵינִי מְאַבֵּד דָּבָר — אֲנִי רַק גָּדֵל וּמִתְעַצֵּם!

מְסֻבָּךְ? נַפְלִיג קְצָת בְּדִמְיוֹנֵנוּ עִם מָשָׁל: אֲנִי יוֹשֵׁב בַּכִּתָּה בְּשִׁעוּר רָגִיל — הַמּוֹרֶה מְלַמֵּד, רוֹב הַתַּלְמִידִים מַקְשִׁיבִים, אֲחָדִים קְצָת פָּחוֹת. לְפֶתַע נִשְׁמָעוֹת דְּפִיקוֹת בַּדֶּלֶת, הַמְּנַהֵל נִכְנַס וְאִתּוֹ לֹא פָּחוֹת מֵאֲשֶׁר... הָרַבִּי! הַיְלָדִים הַמַּפְתִּיעִים קָמִים בְּיִרְאַת כָּבוֹד, מִשְׁתָּרֶרֶת בַּמָּקוֹם דְּמָמָה, אֶפְשָׁר לְהַרְגִּישׁ אֶת הַמֶּתַח בָּאֲוִיר. לְפֶתַע פּוֹנֶה אֵלַי הָרַבִּי וְאוֹמֵר: "רְזִי הַיָּקָר, תּוּכַל בְּבַקָּשָׁה לְהָבִיא לִי כּוֹס מַיִם?" אֶפְשָׁר לְתָאֵר כֵּיצַד אֲנִי קָם־מְזַנֵּק מִמְּקוֹמִי וְחוֹזֵר כַּעֲבוֹר 20 שְׁנִיּוֹת עִם הַכּוֹס בְּיָדַי. זָכִיתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת הָרַבִּי! עַל מִי לְדַעְתְּכֶם חָשַׁבְתִּי בְּאוֹתָן שְׁנִיּוֹת שֶׁבָּהֶן רַצְתִּי לַמִּטְבָּח — עַל עַצְמִי אוֹ עַל הָרַבִּי? בָּרוּר, בְּאוֹתָם רְגָעִים הָיִיתִי מָסוּר כָּל כְּלִי לַשְּׁלִיחוּת שֶׁקִּבַּלְתִּי. הַאִם גַּם כַּאֲשֶׁר אֲנִי מוֹזֵג לְעַצְמִי סְתָם כָּךְ כּוֹס מַיִם, אֲנִי מָצוּי בְּאוֹתָהּ דְּרִיכוּת? אֶפְשָׁר בְּכָל לְהַשְׁוות? מַמָּשׁ לֹא! כְּאִלּוּ הָרַבִּי נִכְנַס וְהִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹכִי, וְהַיָּד שֶׁמָּזְגָה אֶת הַמַּיִם מֵהַקַּנְקַן הָיְתָה בְּעֶצֶם יָדוֹ שֶׁלּוֹ. נַעֲשֵׂינוּ אֶחָד מַמָּשׁ!

כָּל אֶחָד שָׁלִיחַ

זֶה נִקְרָא בְּטוּל, וְזֶהוּ הַלִּמּוּד הֶחָשׁוּב שֶׁלָּנוּ מֵאֲלִיעֶזֶר, עֶבֶד אַבְרָהָם. כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ יָרַד לָעוֹלָם עִם כִּשְׁרוֹנוֹת וּתְכוּנוֹת מְיֻחָדִים לוֹ, וְזֹאת לְשֵׁם מִלּוּי הַשְּׁלִיחוּת הַמְיֻחֶדֶת שֶׁנָּתַן ה' לוֹ. לְגַבֵּי שְׁלִיחוּת יֶשְׁנוֹ כְּלָל בַּהֲלָכָה הָאוֹמֵר "שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם — כְּמוֹתוֹ", וְהַכַּוָּנָה שֶׁאֶפְשָׁר לְמַנּוֹת שָׁלִיחַ לְקַיֵּם עֲבוּרִי מִצְוָה וּבְכָךְ לָצֵאת יְדֵי חוֹבָה. יְדַעְתֶּם? גַּם ה' יִתְבָּרַךְ מְקַיֵּם אֶת מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה! מִמֵּילָא גַּם הַכֹּל בִּשְׁלִיחוּת נָכוֹן לְגַבֵּינוּ — כָּל מִי שֶׁפּוֹעֵל בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל ה' בָּטֵל אֵלָיו וְנַעֲשֶׂה חֵלֶק מִמֶּנּוּ!

שֶׁנִּזְכֶּה כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ לְמַצֹּא אֶת הַשְּׁלִיחוּת הַמְיֻחֶדֶת לוֹ וּלְבַצֵּעַ אוֹתָהּ בִּשְׁלֵמוּת!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

רְזִי

רָזִי רְמָזִי

[פִּתְרוֹן הַחִידָה מֵהַשָּׁבוּעַ שֶׁעָבַר: הַמִּשְׁפָּחָה הָרִאשׁוֹנָה בָּעוֹלָם (**אַדָם־חַוָּה־קַיִן־הֶבֶל־שֵׁת**) וְגַם הַמִּשְׁפָּחָה הַיְהוּדִית הָרִאשׁוֹנָה (**אַבְרָהָם־שָׂרָה־יִצְחָק**) = 961]

אַךְ אַף "הָפוֹךְ עַיִן" אִי וּכְךָ תִּבְחַרְעִפּוֹת!
שֵׁנִי "רַק עַיִן" הֵסֵב תִּתְחַרְפִּוֹת,
פִּי סוֹף תִּלְחָקֵהּ חֲתִיבָה,
אַחֲרוֹנֶיךָ שֵׁנִי אַכָּף תִּיקְּיאָה,



התועדות
יום הח"ן

יום הולדת לרב יצחק
גינזבורג שליט"א



ברוב שירה וזמרה

עם חיליק פרנק

יום א' כ"ח חשון | 20:00
בית כנסת המרכזי כפר חב"ד

שידור חי | עזרת נשים



נ	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ח	ו	ר	ת	ך